

VALAQUENTA

J.R.R. TOLKIENA

w tłumaczeniu
na język neoquenejski

Galadhorn, Elanor, Vendis, Adaneth
Airë Erucolindo, Beren Mablost, Thorsten Renk

Ilustrował Isilion Ismerdil
Rękopisy Elanor i Galadhorn

Wersja 1.2.

z 15 stycznia 2005 r.
(w sieci od 24 grudnia 2004 r.)

BIBLIOTECZKA ELENLILICH · I

Wydawnictwo *GooldMaggot* & Niezapominka

Bamfurlong, Moczary 2004

Maciej Wygnański - *Autor Valaquenty*
(2004)

WPROWADZENIE

Mam przyjemność zaprezentować Czytelnikom niezwykle tekst będący owocem współpracy kilku zaprzyjaźnionych osób z Forum Tolkienowskiego „Elendili - Przyjaciele Elfów”. Prezentowane tłumaczenie na język neoquenejski, czyli na taką formę quenyja J.R.R. Tolkiena, która funkcjonuje wśród miłośników jego języków, a została opracowana na podstawie tekstów lingwistycznych Profesora, powstawało od dnia 27 sierpnia do końca grudnia tego roku. Wprawdzie początek tego tekstu istniał w swojej niedojrzalej formie już w latach 90. (opublikowałem go w czasopiśmie *Vinyar Tengwar* nr 19 z września 1991 roku na str. 24-25), ale dopiero dzięki mozolnej pracy Elanor, Vendis, Airë Erucolindo i Berena Mablosta z Forum „Elendili” udało nam się doprowadzić do przekładu całego tekstu Tolkiena. *Valaquenta* stanowi jeden z początkowych tekstów opublikowanego *Silmarillionu* i jest pięknym opisem mocy rządzących światem - Eru i jego „aniołów”: Valarów i Maiarów, ale również Nieprzyjaciela i jego sługi. Bogactwo języka, piękne opisy oraz duża ilość quenejskiej nomenklatury to wspaniałe wyzwanie dla nas - fascynatów lingwistycznej strony twórczości Tolkiena.

Nasze tłumaczenie oparliśmy na najnowszych ustaleniach dotyczących języka quenyja. Wykorzystaliśmy wiedzę zaczerpniętą z różnych faz koncepcyjnych języka Elfów Wysokiego Rodu, ale zawsze staraliśmy się wybierać formy najpóźniejsze, najbardziej zgodne z tą formą quenyja, którą znamy z kart *Władcy Pierścieni*. Nasz przekład w konwencji zabawy „w Śródziemiu” ma być niejako ponownym tłumaczeniem na quenyja. Założyliśmy, że w końcu Czwartej Ery *Valaquenta* istniała już tylko w przekładzie na Wspólną Mowę i wówczas ktoś pokusił się o próbę rekonstrukcji dawnego quenejskiego tekstu, znał jednak tylko tę formę języka elfów, która obowiązywała w Trzeciej Erze wśród Noldorów (jej najpiękniejszy przykład to *Lament Galadrieli*). „Oryginalna” *Valaquenta* powinna być bowiem napisana w formie quenyja z końca Drugiej Ery, tej jednak nie znamy i chyba nigdy nie poznamy.

Tekst neoquenejski uzupełniliśmy o apokryficzne rękopisy z Czwartej Ery. Jeden z nich wykonała Elanor, drugi ja - Galadhorn. Całą naszą translatorską zabawę udokumentowaliśmy wpisami na Forum. Warto zapoznać się z całym procesem twórczym¹.

„AUTOR” VALAQUENTY

Tekst oznaczony w opublikowanym *Silmarillionie* jako „*Valaquenta*” ma za sobą długą historię. Jego początki sięgają pięknego, eleganckiego rękopisu J.R.R. Tolkiena z lat 30.,

¹ <http://www.elendili.pl/viewtopic.php?t=539>

który został zatytułowany *Quenta Silmarillion* (QS). QS był w późniejszych latach obiektem licznych korekt i rewizji, które autor nanosił jedna na drugą tak, że rękopis przestał być czytelny. Większość z tych poprawek pochodzi z czasu, gdy ukończony już został *Władca Pierścieni*. A zatem poprawki te miały na celu uzgodnienie treści QS z wizją mitologii, przedstawioną we *Władcy Pierścieni*. Autorem QS miał być w intencji Tolkiena *Pengolod z Gondolinu* (V 201). Rękopis QS został od grudnia 1937 do stycznia 1938 przepisany na maszynie. Maszynopis ten zaś stał się podstawą wersji QS, którą Christopher Tolkien przedstawił w HoMe V.

Pierwszy rozdział QS (patrz V 204-207 i komentarz V 207-208) to tekst, z którego wywodzi się opublikowana w *Silmarillionie* „Valaquenta”. W roku 1951 wraz z ukończeniem prac nad *Władcą Pierścieni* Tolkien po raz kolejny rozpoczął prace nad zredagowaniem swojego „*Silmarillionu*”. Nowa wersja „*Silmarillionu*”, którą Ch. Tolkien oznacza jako „*The Later Quenta Silmarillion*” (LQ 1) została zatytułowana w quenya *Eldanyarë* ‘Historia elfów’, a jej autorem jest *Pengoloth* (wcześniej *Pengolod* > *Pengolodh*).

Ostatecznie pierwszy rozdział QS, a potem LQ 1 staje się odrębnym tekstem zatytułowanym „Valaquenta”. Jego poszerzona wersja istnieje jako dwa odrębne maszynopisy. J.R.R. Tolkien oznaczył je jako Vq 1 i Vq 2. To właśnie wersja Vq 2 nosi nowy tytuł:

“VALAQUENTA

Here is the Account of the Valar and Maiar according to the Lore of the Eldar”,

czyli: ‘VALAQUENTA. Oto relacja o Valarach i Maiarach wedle wiedzy Eldarów’. Dodatkowym dowodem na to, że dawny pierwszy rozdział QS stał się w intencji Tolkiena odrębnym tekstem o tej samej randze co „*Ainulindalë*” jest to, że w ostatniej wersji „*Silmarillionu*” (czyli LQ 2) do następnego rozdziału „*Of Valinor and the Two Trees*” dołączono starą kartę tytułową (wraz z preambułą, notatką *Ælfwina* i notatką „*Tłumacza*”), a samemu rozdziałowi przyporządkowano numer pierwszy (X 200). Karta tytułowa, o której mowa, to stary maszynopis z lat 30. z nagłówkiem *Eldanyarë* i pod spodem *Quenta Silmarillion*, podzielam na trzy części i z następującymi tytułami: *Pennas Silevril*, *Yénie Valinóreo* (< *Valinóren*) *Ínias Dor-Rodyn* (< *Balannor* < *Valannor*), *Ínias Beleriand* (patrz X 200 i porównaj V 202).

Stawiam tezę, że choć „Valaquenta” oddzieliła się od korpusu „*Quenta Silmarillion*”, jej autorem pozostał w intencji Tolkiena *Pengolodh z Gondolinu*. Analiza treści „Valaquenty” wskazuje, że miał ją napisać autor mieszkający w Śródziemiu w czasach, gdy istniał już język sindariński (cytowane formy sindarińskie *Elbereth*, *Tauron*, *Balrog*) i gdy istniał Númenor. Taką osobą był *Pengolodh*, który żył w Eriadorze jeszcze w Drugiej Erze (prawdopodobnie do chwili, gdy Sauron wykuł Pierścień Jedyny około roku 1600). Oto co wiemy o *Pengolodzie* (tekst pochodzi z innej mojej pracy: *Słownik sindarinu*, Katowice 2000).

ŻYCIE PENGOLODHA UCZONEGO

Pengolodh (o przydomkach „*Mędrzec z Gondolinu*”, „*z Tol Eressëa*”) należy do najmniej poznanych, a jednocześnie najciekawszych postaci *legendarium* J.R.R. Tolkiena. Warto prześledzić losy postaci tego najznakomitszego językoznawcy Śródziemia, spadkobiercy *Fëanora* i świetnych tradycji lingwistycznych *Amanu*.

Pengolodh pojawił się w pismach Tolkiena dość wcześnie. Po raz pierwszy jego imię - w formie *Pengolod* - znajdujemy w pismach z lat 30. Ale geneza tej postaci jest jeszcze wcześniejsza. Christopher Tolkien twierdzi (IV 274), że pierwowzorem postaci *Pengolodha* był *Gilfanon z Tavrobel*, znany z najwcześniejszej wersji *legendarium* - *Ksiąg Zaginionych*

Opowieści (HoMe I i II). Gilfanon mieszkał na wyspie Tol Eressëa w miejscowości Tavrobel², a jego siedzibę nazywano Domem Stu Kominów³. Zatrzymał się u niego Eriol (zwany też Elfwine), któremu mędrzec nakazał spisać wszystko, co ów zabłąkany Anglik usłyszał o historii Elfów. Gilfanon był Elfem z Kôr, „zaprawdę jednym z najstarszych przedstawicieli czarodziejskiego ludu (ang. fairies) i najbardziej sędziwym z tych, którzy dziś żyją na wyspie”.

W „Annatach Valinoru” („Annals of Valinor”, w skrócie AV) z roku 1930 spotykamy Pengoloda Uczzonego z Gondolinu, który zamieszkał w Tavrobel na wyspie Tol Eressëa. Ponieważ i do niego udał się wspomniany wyżej Eriol-Ælfwine i przetłumaczył tam na staroangielski jego księgę, podejrzewać możemy, że doszło tu do zwykłego zastąpienia starszego imienia nowym: *Gilfanon* > *Pengolod*. Różnica między tymi dwiema postaciami polega na tym, że Gilfanon pochodził z plemienia Gnomów - Noldoli, ale nie miał żadnych związków z Gondolinem. Tymczasem Pengolod urodził się w Valinorze, ale później znalazł się w Śródziemiu i wreszcie „powrócił” - jak czytamy w AV - na Najdalszy Zachód. W Śródziemiu zamieszkiwał w Gondolinie, a po jego upadku w Przystani Sirionu, skąd udał się na Tol Eressëa (IV 263).

Zarówno wersja „Annatów Valinoru” z roku 1930 (AV 1), jak i ta, która powstała około roku 1937 (AV 2), są w zamierzeniu Tolkiena po części dziełem *Pengoloda* / *Pengoloða* (my pozostaniemy przy wersji *Pengolodh*). Pengolodh jest redaktorem AV 2 i uzupełnia oryginalny tekst Rúmila własnymi komentarzami - jest zatem kontynuatorem pracy Rúmila (V 122).

Okolo roku 1937 Tolkien przypisuje Pengolodhowi kolejne swoje dzieło, a w zasadzie serię pism lingwistycznych, czyli „Lhammas A”, „Lhammas B” i „Lammasethen”. Tym samym postać mędrca ewoluuje ku najstynniejszemu językoznawcy Dawnych Dni. Teraz Pengolodh staje się największym autorytetem w dziedzinie lingwistyki Ardy. Widzimy, że orientuje się on znakomicie nie tylko w tematyce języków Elfów, ale również języków Ludzi i innych mówiących stworzeń swojego świata.

Na przełomie lat 1937/1938 powstaje kolejne ujęcie legend dawnych dni, zatytułowane *Quenta Silmarillion*. I to dzieło przypisuje Profesor Tolkien naszemu Pengolodhowi. Wraz z *Annatami Valinoru* i zapewne też *Annatami Beleriandu* oraz *Lhammas*, które omówiłem powyżej, *Quenta Silmarillion* stanowiła zbiór pism Pengolodha z Gondolinu. Jego dzieło miał przetłumaczyć na staroangielski średniowieczny marynarz Ælfwine. Strona tytułowa *Quenta Silmarillion* wygląda następująco:

Quenta Silmarillion
Oto
Qenta Noldorinwa czyli *Pennas inGeleidh*
albo
Historia Gnomów

Jest to historia, w której streszczono wiele starszych opowieści [...].
Relację tę spisał pierw Pengolod z Gondolinu, a Ælfwine przełożył ją
na mowę swoich czasów, nie dodając nic - jako rzeczce - prócz wyjaśnień kilku imion.

Dalej czytamy, że *historie te spisał Pengolod Uczony z Gondolinu, tak w tym mieście, przed jego upadkiem, jak i później, w Tathrobel na Samotnej Wyspie, Toleressëa, po powrocie na Zachód (LR 203)*. Przy kompilacji dzieła miał Pengolodh korzystać z pism Rúmila z Valinoru.

² Tavrobel - najwcześniej tłumaczone jako 'leśny-dom' (I 267) miało być w zamierzeniu młodego Tolkiena miejscowością Great Haywood w Staffordshire w Anglii, a jednocześnie miejscem, gdzie wznosił się dom Gilfanona na Tol Ereassëa (V 412).

³ Wg Christophera Tolkiena Dom Stu Kominów, który stał przy moście w Tavrobel, u zbiegu dwóch rzek - Gruir i Afros - to reminiscencja historycznego Dworu Shugborough, który stoi przy Moście Essex u zbiegu dwóch rzek. Dwór ten charakteryzuje się wieloma kominami (V 413).

W roku 1951 Tolkien ostatecznie zmienił dotychczasowego *Pengoloda* w *Pengolo* (MR 7). Nagłówek pochodzącej z tego roku wersji *Ainulindalë* informuje nas, że *napisał to Rúmil z Túny a opowiedział Ælfwinowi na Tol Eressëa Pengolo* Uczony. Na końcu tej wersji *Ainulindalë* znajdujemy komentarz samego Pengolodha. Widzimy zatem, że według tej późnej koncepcji również *Ainulindalë* opatrzone zostało uwagami Pengolodha, czyniąc z tego mędrca głównego pośrednika między Dawnymi Dniami i teraźniejszością. I tutaj - podobnie jak w najstarszych przekazach - Pengolodh występuje jako przedstawiciel Noldorów.

W jednej z wersji *Annatów Amanu* (oznaczonej przez Ch. Tolkiena jako AAm*) z lat 1951-1958 pojawia się nowa tradycja przekazu wiedzy Dawnych Dni mieszkańcom „Europy” czyli Śródziemia. Tolkien porzuca tam tradycję ‘Pengolodh-Ælfwine’ pisząc, że legendy Noldorów zostały przekazane mieszkańcom Númenoru, a ci przenieśli je do Śródziemia (MR 65).

W latach 1959-1960 powraca też Tolkien do lingwistycznego dorobku Pengolodha. W tekście *Essekenta Eldarinwa* ponownie pisze o dziele Pengolodha *Lammas* i wzmiankuje tekst tego autora zatytułowany *Ósanwe-kenta* ‘O komunikacji myśli’, który miał Pengolodh dołączyć do *Lammas*. Tutaj też wreszcie znajdujemy pełniejszy opis życia tego znakomitego uczonego Ardy. Jest to najbardziej wiarygodna i najrzetelniejsza biografia Pengolodha.

Według *Essekenta* Pengolodh to Elf pochodzenia sindarińsko-noldorskiego. Urodził się on w Nevrast po przybyciu Noldorów do Śródziemia a przed wybudowaniem Gondolinu, a zatem przed rokiem 64 PE. Zamieszkał w Gondolinie od samego założenia tego sekretne go miasta. Zapewne w Gondolinie Pengolodh, zwany też z quenejska Quendingoldo (lub Quengoldo), znalazł się wśród *Lambengolmor* - w szkole noldorskich językoznawców ‘Uczonych Mowy’, którzy wywodzili się spośród uczniów samego Fëanora.

Szybko Pengolodh stał się najzdolniejszym po Fëanorze przedstawicielem tej szkoły. Pisał on zarówno w sindarinie, jak i w quenya. Poznał prace Rúmila z Tirionu, które przyniósł ze sobą do Śródziemia Fëanor i jego uczniowie. Był też jednym z niewielu, którzy przeżyli upadek Gondolinu. Uratował z katastrofy kilka starożytnych rękopisów, jak i własne pisma, kompilacje i komentarze lingwistyczne. To dzięki jego wyczynowi, jak i dzięki wspaniałej pamięci Pengolodha, zachowano to, co wiemy o Dawnych Dniach.

Wraz z uciekinierami z Gondolinu, chroni się Pengolodh u Ujścia Sirionu. Tam, wśród tych, co przetrwali ruinę Beleriandu, zbiera wiadomości o ich językach i zwyczajach. Wiele dowiaduje się wtedy o plemieniu ludzkim i o krasnoludzkiej mowie gestów, z którymi z powodu izolacji Gondolinu nie mógł się dotychczas spotkać.

Właściwie wszystko co wiemy dziś o nazewnictwie wśród Elfów i o początkach języków eldarińskich oraz o poglądach innych uczonych na te sprawy, wiemy wprost lub pośrednio od Pengolodha. Zanim upadł Morgoth i zatonął Beleriand, Pengolodh zebrał wiele materiału lingwistycznego. Przeżył on katastrofę końca Pierwszej Ery i pozostał w Śródziemiu przez wiele lat Drugiej Ery. Dążył do jak najpełniejszego poznania języków Ardy, wiele podróżował po Eriadorze, zamieszkał nawet wśród Krasnoludów z Casarrondo (Khazad-dûm). W tym czasie stworzył dzieło swego życia - *Lammas* czyli ‘Opis Języków’, w którym zawarł całą swoją wiedzę o mowie Elfów, Ludzi i Krasnoludów, jak również - korzystając z rękopisu *I Equessi Rúmilo* - o Valarach. Pengolodh był również znakomitym kronikarzem i historykiem. Napisał *Inias Beleriand* czyli *Annaty Beleriandu*, w których zapisał wydarzenia Dawnych Dni. Być może to on również był autorem *Quenta Silmarillion* czyli ‘Historii Silmarilów’.

Ale kiedy w latach 1200-1600 Sauron buduje swoją potęgę i cień jego pada na Eriador, Pengolodh jako ostatni z *Lambengolmor* wsiada na okręt i odpływa na Tol Eressëa. Tam mieszka zapewne do dziś dnia (WJ 396-7).

Imię *Pengolodh* to prawdopodobnie sztuczna sindarińska wersja właściwego imienia *Quendingoldo* lub *Quengoldo* czyli ‘uczony w mowie’. Tolkien miał zamiar zmienić imię

Pengolodha na *Thingódhel* 'Sindar-Noldor' dla upamiętnienia pochodzenia tego znanego lingwisty.

CO BYŁO DALEJ...

A oto nasza apokryficzna opowieść, która wyjaśnia jak dokument z Dawnych Dni dostał się w nasze ręce. Jest to relacja angielskich i szkockich uczonych z XX w.

Znalezione rękopisy pochodzą prawdopodobnie z II i IV Ery. Są dziełem elfickich (?) kopistów. Rękopis opisany przez Elanor jest niewątpliwie dziełem elfów z Imladris (MS VQ 1 - powstałym w IV erze), natomiast fragmenty rękopisu opisanego przez Galadhorna powstały w środowisku związanym z jeszcze z Celebrimborem i bractwem Gwaith-i-Mírdain (MS VQ 2 - w II erze). Styl pisma na marginaliach MS VQ 2 przypomina styl pisma samego Celebrimbora, jednak brak dowodów na to, że to on był komentatorem. Natomiast tekst główny zapisany jest wydłużoną pionowo minuskułą noldorską. Rękopis MS VQ 2 przez długi czas znajdował się w bibliotece Elronda w Imladris, a potem zawędrował do Minas Tirith (być może w czasach króla Eldariona, syna Aragorna Elessara). Ciekawy jest materiał, z którego wykonano księgę. Mamy bowiem do czynienia z rodzajem bardzo trwałego papieru, który prawdopodobnie pochodził z manufaktury w Lórien i wykonany jest z drewna i liści mallornów.

Nie znamy dalszych losów dokumentów. Pojawiają się one znowu w latach 20. XX w., gdy w jednym z antykwariatów w Edynburgu znajduje te karty pewna kolekcjonerka starożytności. Wraz z grupą studentów i pracowników naukowych z Uniwersytetu Edynburskiego prowadzi ona badania, kontaktuje się z profesorem z Leeds, młodym Tolkienem. W ten sposób o treści "*Valaquenty*" dowiaduje się pracujący od dawna nad rękopisem Czerwonej Księgi przyszły autor *Władcy Pierścieni*.

PREZENTACJA TEKSTU

Nasze tłumaczenie *Valaquenty* prezentujemy w następującej kolejności: wpieryw dwie wersje rękopisu (wybrane stronicie rękopisu oznaczonego przez nas jako VQ 1 i VQ 2), następnie pełny tekst tłumaczenia w alfabecie tengwar (wersja dla języka quenya) i w końcu transkrypcja łacińska z przypisami. W przypisach podajemy formy zrekonstruowane lub trudne. Do nowej wersji naszego dokumentu dodaliśmy też apendyksy: Dodatek A z tłumaczeniem *Valaquenty* na język polski (autorstwa Adaneth) i Dodatek B z tłumaczeniem na sindarin (autorstwa Thorstena Renka).

Za pomoc w wykonaniu rękopisów i w ozdobieniu naszego wydawnictwa wielkie podziękowania składam na ręce Maćka Wygnańskiego, czyli Isiliona Ismerdila. To dzięki jego sztuce nasz dokument może wydać się jeszcze bardziej autentyczny

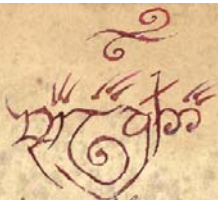
W imieniu całego naszego Zespołu:
Elanor, Vendis, Adaneth, Airë Erucolindo, Berena Mablostą i moim
życzę Wam miłej i pouczającej lektury

Galadhorn Galachalion Elvallon

Sosnowiec, 24 grudnia 2004 r.

Faksymile rękopisów VQ 1 i VQ 2

מִתְּחֵלָּה וְעַד הַיּוֹם
 הַזֶּה יִשְׂרָאֵל מִיַּד

וְעַד הַיּוֹם יִשְׂרָאֵל מִיַּד הַיְּהוּדִים וְעַד הַיּוֹם יִשְׂרָאֵל מִיַּד הַכּוּשִׁים וְעַד הַיּוֹם יִשְׂרָאֵל מִיַּד הַכּוּשִׁים
 וְעַד הַיּוֹם יִשְׂרָאֵל מִיַּד הַכּוּשִׁים וְעַד הַיּוֹם יִשְׂרָאֵל מִיַּד הַכּוּשִׁים

וְעַד הַיּוֹם יִשְׂרָאֵל מִיַּד הַכּוּשִׁים וְעַד הַיּוֹם יִשְׂרָאֵל מִיַּד הַכּוּשִׁים

מִתְּחֵלָּה

וְעַד הַיּוֹם יִשְׂרָאֵל מִיַּד הַכּוּשִׁים וְעַד הַיּוֹם יִשְׂרָאֵל מִיַּד הַכּוּשִׁים

וְעַד הַיּוֹם יִשְׂרָאֵל מִיַּד הַכּוּשִׁים וְעַד הַיּוֹם יִשְׂרָאֵל מִיַּד הַכּוּשִׁים

ἰαϋϫ ὁμὸς λῦϣῖν ἰ λῦῃν ἰζ ἰμῦτῖρ καὶ ῖρὸς ἡλῦ ἰ καὶ ἰορᾶμ ἰϣ λῖρῖω ῥῳῖω
μῖρ ἄτϫ ἄρῖωῃ: ἄ ἄρῖϣ ἰϣῖσ ἰαϋϫ ἡλῦ ῥῦ: ἡ ἡομῖσ μῦτῖρ ἡνῦϣ ὁμὸς
τῖρ: ἰϣ ἡρῖωῃμ ἡτῖρῖρ ἡγῖρῖρ ἡρ: ἰϣ ῖρῖω ἰϣῖρῖω ἡ ἡρῖωῃ ῖρῖωῃρ
ῥῖωῃρ ἡρῖω ῖρῖωῃρ: ἡ ἰϣῖσ ῖρῖωῃρ ἰϣῖρ ἡρ ἡρῖ ὁμὸς ὁ ῖρῖωῃ ἰ καὶ λῦ ἡρῖω
ἡρῖω ἰϣῖρ: ἡτῖρ ἰρῖω ῥῖωῃρ ἡρῖωῃρ ῖρ ἡλῖωῃ ἡτῖρῖρ ἡ ῖρ ἡλῦ ἰτῖρῖρ: ἡ
ῖρῖωῃρ λῦτῖρ ὁ ἰρῖωῃρ ῖρῖ ϯ ἡρῖωῃρ ῥῖωῃρ:

ῥῖω ὁμὸςῖρῖρ: ἡρῖωῃρ ἡρ ἡρῖωῃρ:

ἡμῖω ἡ ἡρῖ ῖρῖωῃρ

Ⲭⲓⲧⲓⲛ

ⲉⲧⲏ ⲓⲛ ⲱⲗⲓⲛⲁ ⲛⲁⲓⲣⲓ
ⲁⲉ ⲓⲧⲓⲛ ⲛⲁⲧⲉⲛ

ⲛⲁⲁⲉⲧⲉⲛ
ⲛⲁⲧⲉⲛ
ⲁⲉⲛⲁⲓⲣⲓ
ⲛⲁⲧⲉⲛ

ⲱⲉⲛ ⲓⲛ ⲓⲧⲉⲣⲁⲛ ⲓⲧⲓⲣⲏ ⲛⲓ ⲓⲉⲣⲁⲛ ⲓⲛⲁⲓ
ⲓ ⲁⲓⲛ ⲁⲓⲛⲁⲧⲉⲛ: ⲓⲛ ⲣⲓ ⲣⲉ ⲓ ⲧⲣⲁⲧ ⲱⲧⲣ ⲓⲛ
ⲱⲟⲧⲱⲛ: ⲁⲓⲛ ⲧⲣⲁⲧⲉ ⲓⲉⲣⲉ ⲁⲓⲛ ⲉⲛⲛ: ⲓⲛ
ⲓⲧⲓⲣⲏ ⲁⲓⲛ ⲁⲓⲛⲁⲧⲉⲛ ⲧⲣⲁⲧⲉⲛ ⲓⲛ ⲉⲓⲛ ⲉⲓⲛⲁⲓ
ⲓⲛ ⲉⲣⲁⲛⲉ ⲉ ⲉⲧⲉ ⲱⲓⲛⲁⲓ: ⲓⲛ ⲛⲁⲓⲣⲱ ⲣⲉⲧⲛ
ⲛⲁⲧⲉⲛ ⲱⲓⲛⲁⲓ ⲓⲛ ⲧⲣⲁⲧⲉⲛⲁⲧⲉⲛⲉⲓ ⲉⲓ ⲉⲣⲁⲛⲉ
ⲉⲓⲣⲉ ⲓⲛ ⲣⲉⲧⲉ ⲉ ⲓⲧⲓⲛ: ⲓⲛ ⲓⲧⲓⲣⲏ ⲓⲛ
ⲓⲧⲓⲣⲏ ⲓⲛ ⲓⲧⲉⲛ ⲓⲛ ⲣⲁⲛⲉ ⲓⲛⲱⲉⲛ ⲓⲛ ⲱⲓⲣⲱⲛⲉ
ⲓ ⲱⲗⲓⲛⲁⲓⲛ ⲓⲛ ⲓⲛ ⲓⲧⲓⲛ ⲓⲛ: ⲓⲛ ⲓⲛ ⲓⲉⲣⲁⲛⲉ ⲓ:

ⲁⲓⲛ ⲁⲓⲛ ⲁⲓⲛⲁⲧⲉⲛ ⲓ ⲱⲓⲛⲁⲛⲉ ⲓⲛⲣⲓⲛⲁⲓ ⲓⲛ ⲣⲉⲧⲏ
ⲓⲛⲁⲓ ⲱⲉ ⲧⲣⲱⲓ ⲉⲛ: ⲓⲛ ⲱⲓⲛⲁⲛⲉ ⲣⲓⲛⲉ ⲓⲛⲁⲓ ⲓⲛ
ⲉⲣⲓ ⲉⲣⲱⲗⲁⲛⲁⲓⲛ ⲓ ⲓⲧⲏ ⲉⲓ ⲉⲣⲁⲛⲉ: ⲓⲛⲉ ⲉⲣⲁⲛⲉ
ⲓ ⲱⲓⲛⲁⲓⲛ ⲉⲓⲛ ⲓ ⲧⲣⲱ ⲣⲉ ⲓⲧⲏ ⲓⲛ ⲓⲣⲓⲛⲁⲓ ⲁⲓⲛⲁⲓ.
ⲣⲓⲛ ⲱⲓⲣⲱⲛⲉⲛ ⲉⲓⲛⲁⲓ ⲛⲁⲓ ⲓⲛ: ⲓⲛ ⲣⲉⲧⲉⲣⲁⲛⲉ ⲓⲛⲉ
ⲉⲓⲛⲁⲓⲛⲁⲓ. ⲓⲛⲁⲓⲛ ⲣⲉⲧⲉⲛ ⲓⲛ ⲱⲓⲛⲁⲛⲉ ⲓⲛⲱⲉⲛ:

ⲓⲛⲁⲧⲉⲛ ⲛⲁⲓⲣⲓ
ⲁⲉⲛⲁⲓⲣⲓ

ⲉⲧⲓⲛ

ⲱⲧⲣⲏ ⲓⲛⲉⲓⲛ ⲁⲓⲛ ⲉⲗⲓⲛ ⲓⲧⲏ ⲓ ⲉⲧⲏ ⲓⲉⲣⲏ ⲓⲛ
ⲓⲣⲏ ⲓⲉⲣⲏ ⲣ ⲓⲧⲓⲣⲓⲛ: ⲓⲣⲉ ⲓⲛ ⲉⲧⲓⲛ ⲁⲓⲛ ⲓⲛ
ⲓⲣⲉ ⲓⲛ ⲉⲧⲓⲛ ⲁⲓⲛ ⲉⲧⲉⲛ: ⲁⲓⲛ ⲓⲉⲣⲉⲧⲱⲣⲁⲓⲛ ⲛⲁⲓ ⲉⲧⲱⲓⲣⲉ ⲛⲁⲓⲣⲓ
ⲁⲓⲛⲉ ⲓⲛ ⲓⲛ ⲓⲣⲱⲓⲣⲉ ⲓⲧⲉⲣⲁⲓⲛ ⲓⲛ ⲓⲣⲓⲛⲁⲓ ⲧⲣⲓⲣⲱⲓⲛ ⲓⲛⲁⲓⲛ ⲓⲛ ⲓⲣⲱⲓⲣⲉ:
ⲁⲓⲛ ⲓⲛ ⲓⲛ ⲉⲧⲉⲛ. ⲱⲓⲛⲁⲓⲛ. ⲓⲧⲱ. ⲟⲧ. ⲓⲛⲱ. ⲱⲓⲣⲱⲛ. ⲧⲓⲣⲱⲓⲛ ⲓⲛ ⲣⲉⲧⲉⲛ:

wmo in wzeq mpr mprp izjopy amoa:
wzrp am amem i ipre m wzeq m wj
oay: mmo wmo wzs m izjopy m am v wdz wo
moyy: m pzeqam u i wmo ie imem zjwo
qlia. u ay iy m po izqm i wy pmo: yz
wzwy m vpe in bmo t. m deo ie wjwam.
prijeb amom. ip wclay dzwo ymzem dwpom
a moyo ayam: v zw i m iorlam ay iyeie:
ie adz zho. ywps wzv m im pzo m opra u vzyv:

no m
y
p
p
p
p
p

iv wmo wy ay. ay izmim. u ipr ie wjwo u:
wmoay iq izp m ipre qralom ipomom m izym:
m qz izjopy wy imoyy: qez vzy m izay: ip
pwmem u pzy dwpom wmo: m dlay wzeq
ipe qmow zmwz m mpyomv. m iy wcl q m
yad qz m ie m in i y qomd: wmo m ay mo
jywo pyom. m zw h vzwjy: wjho m i ai t. q.
dzam. mozp wjom pmoqrz. mo dz ie ykomo
iyom: iy wmo v a wdz wy m ajp. wa ay iy a.
qmoay lay t i ie ay ap. py dja m py wjho m
m zy ny: m iy wmo m i ay. ay zy paze t i
ie zy zw jwom i zw n ywz mjom. ipzo m
moyz m wmo m jwz n i wzeq iqyi ipyom: ie
vzyom i wyo am ipyay izn acpo m wzn ay moz:
iorpaw izpoh m amom ay amom ipyoi.
m mophow zjwom izmoyy:

caz maphob ayz hemoz
bz hemoz mome wjwz
a mome azz ay z m o ch:
mcl ay m pze omoyyaz
a ayz ay mome am om ch.
hemo z ab az m o ch om
m h em ay. bi m h em ay om

Transkrypcja tengwarowa rękopisów VQ 1 i VQ 2

Transkrypcja łacińska
rękopisów VQ 1 i VQ 2
z komentarzem

VALAQUENTA

Account of the Valar and Maiar according to the lore of the Eldar

VALAQUENTA

Valar ar Maiaron nótië
sivë eär Eldaron nólessë

In the beginning Eru, the One, who in the Elvish tongue is named Ilúvatar, made the Ainur of his thought; and they made a great Music before him. In this Music the World was begun; for Ilúvatar made visible the song of the Ainur, and they beheld it as a light in the darkness. And many among them became enamoured of its beauty, and of its history which they saw beginning and unfolding as in a vision. Therefore Ilúvatar gave to their vision Being, and set it amid the Void, and the Secret Fire was sent to burn at the heart of the World; and it was called Eä.

Mi yessë Eru i Eldarinessë Ilúvatar ná estaina óntanë i Ainur sanweryallo; ar tië tyallë i Lindalë meletya nu mahalmarya. Sina Lindalello Ilúvë harya yesserya; an Ilúvatar sinë Ainuron lindalen annë canta cénina ar cennentes ve calma morniessë. Ento nótimë tellon emélier vanimië ar lúmequentialeryá ya cennentë yestala ar palyala ve oloressë. Ento Ilúvatar ánë olorentan i Ēala ar panneryes Erumassë ar martyaneryes i Muinanárë an

urië lluo óressë; ar nes estaina Eä.

Then those of the Ainur who desired it arose and entered into the World at the beginning of Time; and it was their task to achieve it, and by their labours to fulfil the vision which they had seen. Long they laboured in the regions of Eä, which are vast beyond the thought of Elves and Men, until in the time appointed was made Arda, the Kingdom of Earth. Then they put on the raiment of Earth and descended into it, and dwelt therein.

San sinë Ainullon i mernentes ortaner ar tuller Eänna mi Lúmeo yessë; ar mernentë tyaries anwa ar quatië carmantainen i olor ya cennentë. Andavë carnentë Ēo ménassen yar nar landë pella Eldar ar Atanion sanwë, tenna marta-lúmessë cantana né Arda. Ento teltanentë Ardava fanainen, entonna tullentë ar marnentë entossë.

OF THE VALAR

VALARON

The Great among these spirits the Elves name the Valar, the Powers of Arda, and Men have often called them gods. The Lords of the Valar are seven; and the Valier, the Queens of the Valar, are seven also. These were their names in the Elvish tongue as it was spoken in Valinor, though they have other

names in the speech of the Elves in Middle-earth, and their names among Men are manifold. The names of the Lords in due order are: Manwë, Ulmo, Aulë, Oromë, Mandos, Lórien, and Tulkas; and the names of the Queens are: Varda, Yavanna, Nienna, Estë, Vairë, Vána, and Nessa. Melkor is counted no longer among the Valar, and his name is not spoken upon Earth.

Meletyar imíca sinë fairi Eldar estir i Valar ar Atani estir te ilúvatari.

Otso eär Valaron Herur ar otso eär Valaron Herir - Valier. Sin estilmet Quenyanen Valinóreva nán harintë avë essi Endoréva Eldalambessen ar Atanion lambínen essentar nar únótimë. Sin nar essi Valaiva: Manwë, Ulmo, Aulë, Oromë, Mandos, Lórien ar Tulcas. Ar Valieiva essi nar: Varda, Yavanna, Nienna, Estë, Vairë, Vána ar Nessa. Melcor lá nórina Valannar ar esserya lá quénta Ardasse.

Manwë and Melkor were brethren in the thought of Ilúvatar. The mightiest of those Ainur who came into the World was in his beginning Melkor; but Manwë is dearest to Ilúvatar and understands most clearly his purposes. He was appointed to be, in the fullness of time, the first of all Kings: lord of the realm of Arda and ruler of all that dwell therein. In Arda his delight is in the winds and the

clouds, and in all the regions of the air, from the heights to the depths, from the utmost borders of the Veil of Arda to the breezes that blow in the grass. Súlimo he is surnamed, Lord of the Breath of Arda. All swift birds, strong of wing, he loves, and they come and go at his bidding.

Manwë ar Melcor ennet onórot Ilúvataro sanwessë. Ammeletya sine Ainullon i utúlier Eänna Melcor né mí yesserya; mal Manwë ammelda ná Ilúvataren ar hanyas ancalimavë níraryar. Nes tulcaina eä i minya ilyë Aranellon lúméva quantiessë: eä heru Ardo ar tur ilqueno i marë tanomë. Ardassë melmerya ná súreli ar fanyalissë, ar wilyava ilye ménassen, táriellon yáwennar, et avahaire halmava rénallon hwestannar ya nurrur sarassen. Súlimo e ná estaina - Heru Ardasúlo. Ilyë aiweli linte, ramapolde melis ar entë tulir ar autar ya valiryas.

With Manwë dwells Varda, Lady of the Stars, who knows all the regions of Eä. Too great is her beauty to be declared in the words of Men or of Elves; for the light of Ilúvatar lives still in her face. In light is her power and her joy. Out of the deeps of Eä she came to the aid of Manwë; for Melkor she knew from before the making of the Music and rejected him, and he hated her, and feared her more than all others whom Eru made.

Manwë and Varda are seldom parted, and they remain in Valinor. Their halls are above the everlasting snow, upon Oiolossë, the uttermost tower of Taniquetil, tallest of all the mountains upon Earth. When Manwë there ascends his throne and looks forth, if Varda is beside him, he sees further than all other eyes, through mist, and through darkness, and over the leagues of the sea. And if Manwë is with her, Varda hears more clearly than all other ears the sound of voices that cry from east to west, from the hills and the valleys, and from the dark places that Melkor has made upon Earth. Of all the Great Ones who dwell in this world the Elves hold Varda most in reverence and love. Elbereth they name her, and they call upon her name out of the shadows of Middle-earth, and uplift it in song at the rising of the stars.

As Manwë marë Varda, Heri Elenion, ya ista ilyë ménar Eö. Vanesserya acca alta ar úquétima quettainen Atanion var Eldaron; an cala Ilúvataro marë antaryanna. Calassë valarya ar alasserya. Et tumnellor Eö tulleryë restien Manwë; an sinterya Melkor epello carmë Lindaleva ar nattiraneryas, ar eryë moncë ce ar runcë cello or ilyë nyador i Eru carnë. Manwë ar Varda nar úrimbavë perinë, ar lemyantë Valinóressë. Mardinta or i oia lossë, Oiolossenna,

analta mindon Taniquetilo, anhalla ilyë orontion Ardanna. Írë Manwë rosë mahalmarya ar yéta, mai Varda ara se, ceniryë haira lá ilyë vára hendi, terë hísië ar terë mornië ar or lári ëaro. Ar írë Manwë ná as se, Varda hlarë poicavë lá ilyë lári lammar ómaron i lamyar Rómello Númenna, ambollor ar nandillor ar mornë nómillor i Melkor acárië Ambarennna. Ilyë Valaron i marir sina Ambaressë Eldar aistar ar melir Varda anolë. Estantes Elbereth ar yamir esserya huinessen Endórëo, ar ortantës lindenen elenórenna.

tumnellor 'from depths' (tumna 'deep'); *restien* 'to aid' (resta- 'aid' from PE12:79); *úrimbavë* 'not often' (ú- + rimba + -vë); *rosë* 'ascends' (ros- 'ascend'); *anolë* 'most' (an- + olë 'much')

Ulmo is the Lord of Waters. He is alone. He dwells nowhere long, but moves as he will in all the deep waters about the Earth or under the Earth. He is next in might to Manwë, and before Valinor was made he was closest to him in friendship; but thereafter he went seldom to the councils of the Valar, unless great matters were in debate. For he kept all Arda in thought, and he has no need of any resting-place. Moreover he does not love to walk upon land, and will seldom clothe himself in a body after the manner of his peers. If the Children of Eru beheld him they were filled with a great dread; for the

arising of the King of the Sea was terrible, as a mounting wave that strides to the land, with dark helm foam-crested and raiment of mail shimmering from silver down into shadows of green. The trumpets of Manwë are loud, but Ulmo's voice is deep as the deeps of the ocean which he only has seen.

Ulmo ná Heru i Nenion. Se eressëa. Umiryë marë minë nómessë andavë, mal rúmaryë nirmeryanen ilyë nürë nenissen ara i cemen var undu i cemen. Naryë ento valassë an Manwë ar epë Valinóre né carnë *antangë* senna nilmessë; mal apa lenderyë úrimbavë yomeniennar Valaron, mai altë nati úmer *costassë*. An *hemperyë* ilya Arda sanwessë, ar umë *maura sérenómë*. Yando umiryë melë vanta nórenna, ar úrimbavë colë hroa ve Valar. Írë Híni Eruo cenner ce, nentë quantë alta caurëo; an i ortala Aran Eäro né rúcima, ve ortala falma ya vanta nórenna, as morna cassa *falle-tópina* ar vaima *tincorembeva* mirilyala telpello mi lómini laico. Rombar Manweva nar tulcë, mal óma Ulmova ná tumna ve tumni äaro ya er eryë ecénië.

antangë 'closest' (tangë from PE12:89); *costassë* 'in debate' (PE12:48); *hep* 'keep' (from Parma Penyanë Quettaron); *maura* 'need' (*maurë* 'need' n.); *falle-tópina* 'foam-covered' (*fallë* 'foam' + *top-* 'cover'); *tincorembeva* 'of mail' (*tinco* 'metal' + *rembë* 'mesh')

Nonetheless Ulmo loves both Elves and Men, and never abandoned them, not even when they lay under the wrath of the Valar. At times he will come unseen to the shores of Middle-earth, or pass far inland up firths of the sea, and there make music upon his great horns, the Ulumúri, that are wrought of white shell; and those to whom that music comes hear it ever after in their hearts, and longing for the sea never leaves them again. But mostly Ulmo speaks to those who dwell in Middle-earth with voices that are heard only as the music of water. For all seas, lakes, rivers, fountains and springs are in his government; so that the Elves say that the spirit of Ulmo runs in all the veins of the world. Thus news comes to Ulmo, even in the deeps, of all the needs and griefs of Arda, which otherwise would be hidden from Manwë.

Mal Ulmo melir yúyo Eldar ar Atani, ar *illú* hehtanë te, lá írë caitanentë undu i ormë Valaron. Lussen tulleryë úcénima falassinnar Endórëo var lendë haira mi nór amba etsiri ar *tanomë* carnë lindalë altë rómaryassen, Ulumúri, ya carni ninquë hyalmava; ar quen, yanna tulë sina lindalë; hlarë sa voro óreryassë, ar náma äaren umë enauta quenello. Mal anolë Ulmo quetir yannar i marir Endóressë ómainen hlarna er ve lindalë neno. An ilyë äari, ailini,

síri, ehteli ar celussi nar *turmeryassë*; ar Eldar quetir, sa fëa Ulmo wilë ilyë venesser Ambaro. Sië mentar tulir Ulmonna, yando i tumnesser, ilyë maurion ar nyérion Ardo, ya mai lá sië, nar hurin Manwello.

illú 'never' ('no-time', *il-* 'un' + *lú* 'time');
tanomë 'there'; *turmeryassë* 'under his rule'
(*tur-* 'rule')

Aulë has might little less than Ulmo. His lordship is over all the substances of which Arda is made. In the beginning he wrought much in fellowship with Manwë and Ulmo; and the fashioning of all lands was his labour. He is a smith and a master of all crafts, and he delights in works of skill, however small, as much as in the mighty building of old. His are the gems that lie deep in the Earth and the gold that is fair in the hand, no less than the walls of the mountains and the basins of the sea. The Noldor learned most of him, and he was ever their friend. Melkor was jealous of him, for Aulë was most like himself in thought and in powers; and there was long strife between them, in which Melkor ever marred or undid the works of Aulë, and Aulë grew weary in repairing the tumults and disorders of Melkor. Both, also, desired to make things of their own that should be new and unthought of by others, and delighted in the praise of their

skill. But Aulë remained faithful to Eru and submitted all that he did to his will; and he did not envy the works of others, but sought and gave counsel. Whereas Melkor spent his spirit in envy and hate, until at last he could make nothing save in mockery of the thought of others, and all their works he destroyed if he could.

Aulëo vala ná alta lá Ulmo. Héreryo nár ilyë nati, yainen Arda carna. Yessesse mótanés as Manwë ar Ulmo; ar ontalë ilyë nórion né mótarya. Nás tano ar heru ilyë curweron, ar mélas sivë pityë tanwer curuo tambë taura yárëa ataquí. Haryas míri, i caitar núrave cemendë ar malta vanya cambessë, ve rambar orontion ar telmi ëaro. Noldor nolyaner anole eryello, ar enges tennoio nildonta. Melcor né henulca, an Aulë né eryen anolë óvëa sanwessen ar valassen; ar anda mahtalë né imbë (en)tet, yassë Melcor illumë hastanë var úcarnë mótár Aulëo, ar Aulë né lumba atacárienen sérë ar parnalë Melconen rúcinë. Yúyo yando merner carë tanwer vérar, i ner vinyë ar únówainë nyandoinen, ar meller litalë curuo. Mal Aulë ernë Erun voronda ar atantanë ilqua, ya carnes indómeryan; ar lá nes henulca tanwer nyandoron, nan sance ar áne nólerya. Írë Melcoro fëa né quanta henulcuo ar teviëo, tenna mettassë lá pollës onta úqua enga hilya sanwessen

nyandoron, ar rancë ilyë
tanwentar, ire lertanes.

ná henulca 'to be jealous; envy' (lit. 'to be evil-eyed'); cf. *envy*: from O.Fr. *envie*, from L. *invidia* 'envy, jealousy' from *invidus* 'envious', from *invidere* 'envy', earlier 'look at (with malice), cast an evil eye upon' from *in-* 'upon' + *videre* 'to see'. Similar formations in Avestan *nipashnaka* 'envious', also 'look at' O.C.S. *zavideti* 'to envy' from *videti* 'to see'; *atantanë*, pret. of **at-anta-* 're-give, yield, submit'; *henulcu* 'eye-evil (n.), jealousy'; *nólerya* 'his knowledge; here: counsel';

The spouse of Aulë is Yavanna, the Giver of Fruits. She is the lover of all things that grow in the earth, and all their countless forms she holds in her mind, from the trees like towers in forests long ago to the moss upon stones or the small and secret things in the mould. In reverence Yavanna is next to Varda among the Queens of the Valar. In the form of a woman she is tall, and robed in green; but at times she takes other shapes. Some there are who have seen her standing like a tree under heaven, crowned with the Sun; and from all its branches there spilled a golden dew upon the barren earth, and it grew green with corn; but the roots of the tree were in the waters of Ulmo, and the winds of Manwë spoke in its leaves. Kementári, Queen of the Earth, she is surnamed in the Eldarin tongue.

Vessë Aulëo ná Yavanna, i
Antarë Yávion. Mélas ilyë nati, i
lauyar cemendë, ar ilyë únótimë

venwentar hepes sámaryassë,
aldallon ve mindoni tauressë
andavë yá, anole sardennar var
pityë ar muinë nati
morcemendë. Yavanna ná apa
Varda imíca tárion Valaron.
Venweryassë nissëo nás halla, ar
fantaina laiquassenen; mal
lussen netes varyë venwer.
Queni ecénier se tyúlala ve alda
nu menel, Anarrína; ar ilyë
olwaryallon lantanë laurëa rossë
yávevalta cemenna, ar laiquavë
lauyanes as polë; mal sulcar
aldava ner nénissen Ulmo, ar
súri Manwëo quenter
lasseryassen. Cementári, Tári
Cemeno, nás estaina lambenen
Eldaron.

lussen 'at times', *lú* 'time, occasion' + *-ssen*
Loc. pl.; *yávevalta* 'fruitless; barren': *yávë*
'fruit' + *-valta* '-less' (QQ 102 L); *polë* 'grain'.

The Fëanturi, masters of spirits, are brethren, and they are called most often Mandos and Lórien. Yet these are rightly the names of the places of their dwelling, and their true names are Námo and Irmo.

Fëanturi, Turi i Fëaron, nár
torni, ar nánte limba lussen
estainë Mandos ar Lórien.
Ananta sinë nár anwavë essi
nórion, yassen marente, ar anwë
essentar lamyar Námo ar Irmo.

anwavë 'really, actually, truly': *anwa* 'real;
true; actual' + *-ve* (adverbial suffix).

*Námo the elder dwells in
Mandos, which is westward in
Valinor. He is the keeper of the*

Houses of the Dead, and the summoner of the spirits of the slain. He forgets nothing; and he knows all things that shall be, save only those that lie still in the freedom of Ilúvatar. He is the Doomsman of the Valar; but he pronounces his dooms and his Judgements only at the bidding of Manwë. Vairë the Weaver is his spouse, who weaves all things that have ever been in Time into her storied webs, and the halls of Mandos that ever widen as the ages pass are clothed with them.

Námo, i enwina ná lá Irmo, marë Mandossë, ya númenna Valinóressë. Hepes i coar qualinion ar nás tultaro fëaron macainaron. Úqua eryenen alenyalda; ar istas ilyë nation, i nauvar, enga er tanë, i nár fairiessë Ilúvataro. Nás i Turambar Valaron; mal quetes ambarteryar ar námier er canwessë Manwëo. Vairë, i Lanyarë, ná vesserya, i lanyá ilyë nati, i enger Lúmessë, alcarinque natsennar, ar mardí Mandoso, i oio-palur autala randainen, nár fantainë entenen.

Irmo the younger is the master of visions and dreams. In Lórien are his gardens in the land of the Valar, and they are the fairest of all places in the world, filled with many spirits. Estë the gentle, healer of hurts and of weariness, is his spouse. Grey is her raiment; and rest is

her gift. She walks not by day, but sleeps upon an island in the tree-shadowed lake of Lórellin. From the fountains of Irmo and Estë all those who dwell in Valinor draw refreshment; and often the Valar come themselves to Lórien and there find repose and easing of the burden of Arda.

Irmo i annessa ná heru cenyaron ar olórion. Lóriendessë lotarwar nóressë Valaron, ar nantë anvanima ilyë nótion Ambaro, quanta rimbi fëaron. Estë i milya, envinyatar harnaron ar lumbiëo ná vesserya. Sinda vaimarya ar sérë annarya. Umiryë vanta auressë, mal fumiryá lónanna aldëa ailinessë Lórellino. Ehteleanor Irmo ar Estëo ilyë i marir Valinóressë tucir envenyalë ar rimbavë Valar tulir Lóriendenna ar tanomë hirir sérë ar pícalë cólo Ardo.

cenýaron 'of visions' (*cenya* 'vision, sight' from *apacenya* 'foresight'); *lotarwa* 'flower garden' (from PE12:55); *lumbiëo* 'of weariness' (*lumba* 'weary'); *envenyalë* 'refreshment' (*en-* 're' + *venya* 'fresh' + *-lë*).

Mightier than Estë is Nienna, sister of the Fëanturi; she dwells alone. She is acquainted with grief, and mourns for every wound that Arda has suffered in the marring of Melkor. So great was her sorrow, as the Music unfolded, that her song turned to lamentation long before its end, and the sound of mourning was woven into the themes of the World before it began. But

she does not weep for herself; and those who hearken to her learn pity, and endurance in hope. Her halls are west of West, upon the borders of the world; and she comes seldom to the city of Valimar where all is glad. She goes rather to the halls of Mandos, which are near to her own; and all those who wait in Mandos cry to her, for she brings strength to the spirit and turns sorrow to wisdom. The windows of her house look outward from the walls of the world.

Taura lá Estë ná Nienna, seler Fëanturion; mariryë eressëa. Istaryë nyérë, ar nyerë ilya harna Arda ovórië hastalessë Melkoro. Nyérerya né alta, írë i Lindalë pantanë, ar lírerya ahyané mi nainië andavë epë mettarya, ar i lamma nainiëo né lanyaina liannar Ambaro epë yestanerya. Mal umiryä nyérë sen; ar ya hlarir ce *nolyar orávalë* ar voronwië estelessë. Mardirya númessë Númello, rénnannar Ambaro, ar tulirya úrimbavë osto Valimarena yassë ilya alassëa. Lelyaryë mardi Mandosto, ya nar harë mardirya; ar ilyë i *lartar* Mandostessë tultar ce, an coliryë tuo fëanna ar ahyä nyérë nólenna. *Henetsi* coaryo yétar ava ramballor Ambaro.

ovórië 'has suffered' (*vor-* 'endure' from PPQ); *yestanerya* 'it began' (*yesta-* 'begin' from PPQ); *nolya* 'learn' (from PPQ); *orávalë* 'mercy' (lit. 'having mercy'); *larta* 'wait' (from PPQ); *henetsi* 'windows' (from PPQ)

Greatest in strength and deeds of prowess is Tulkas, who is surnamed Astaldo, the Valiant. He came last to Arda, to aid the Valar in the first battles with Melkor. He delights in wrestling and in contests of strength; and he rides no steed, for he can outrun all things that go on feet, and he is tireless. His hair and beard are golden, and his flesh ruddy; his weapons are his hands. He has little heed for either the past or the future, and is of no avail as a counsellor, but is a hardy friend. His spouse is Nessa, the sister of Oromë, and she also is lithe and fleetfooted. Dear she loves, and they follow her train whenever she goes in the wild; but she can outrun them, swift as an arrow with the wind in her hair. In dancing she delights, and she dances in Valimar on lawns of never-fading green.

Ammeletya mi tuo ar mi cardi *anveriëo* ná Tulcas i harya epessë Astaldo. E tullë *teldavë* Ardanna *restan* i Valar minyë ohtassen as Melcor. E melë *tuotyalier* ar lá tulyaryë roccossen an poliryë *ornora* ilyë celvar, ar naryë *avayeryaina*. Finderya ar fangarya nar laurië, ar hrávërya ná aira; maryat nar maicarya. Tulcas lá tirë tië i öantë var tië i tuluva, ar e lá mára ve *talpaquettaro*, mal e ná voronwa nildo. Indis Tulcasso ná Nessa, Oromëo seler, ar e ná terenë ar talalarca. Nessa melë

arassi i hilyar se mai ranyaryë rávassë; mal eryë polë ornora te, laica ve i pilin, as sùrë finderyassë. E melë lilta, ar liltaryë Valimaressë mí oiolaiqui palisti.

anverië 'exceptional boldness, valor, bravery' (an- + verië), *teldavë* 'last (adv.)', *resta-* support (PE XII, 79 R), *tuotyalië* strength-sport, *ornora-* outrun ('over-run'), *avayeryaina* 'tireless' (ava- 'without' + yerya- 'get old, wear out' + -ina), *restaquettaro* 'advisor' (*talpa* 'aid' PE XII 93 R + *quetaro* 'speaker'), *talalarca* 'fleetfooted, swiftfooted' (cf. *Taltelepta* 'Silverfood'), *arassë* 'deer' (cf. Sindarin *aras* < CE **arassë*), *mai* 'if, whenever' (PE XIV, 59), *palis* (*palist-*) 'lawn' (PE XII 71 R)

Oromë is a mighty lord. If he is less strong than Tulkas, he is more dreadful in anger; whereas Tulkas laughs ever, in sport or in war, and even in the face of Melkor he laughed in battles before the Elves were born. Oromë loved the lands of Middle-earth, and he left them unwillingly and came last to Valinor; and often of old he passed back east over the mountains and returned with his host to the hills and the plains. He is a hunter of monsters and fell beasts, and he delights in horses and in hounds; and all trees he loves, for which reason he is called Aldaron, and by the Sindar Tauron, the Lord of Forests. Nahar is the name of his horse, white in the sun, and shining silver at night. The Valaróma is the name of his great horn, the sound of which is like the upgoing of the Sun in

scarlet, or the sheer lightning cleaving the clouds. Above all the horns of his host it was heard in the woods that Yavanna brought forth in Valinor; for there Oromë would train his folk and his beasts for the pursuit of the evil creatures of Melkor. The spouse of Oromë is Vána, the Ever-young; she is the younger sister of Yavanna. All flowers spring as she passes and open if she glances upon them; and all birds sing at her coming.

Oromë ná i alta heru. Írë e ná maira no Tulcas, ormessë naryë aistala pella se; laumë Tulcas lala oio, tyaliessë var ohtassë, ar e lalanë cenila antonna Melcoro ohtassen no i Eldar ner ontainë. Oromë mellë nóri Endorëo, ar e öantë te ú indómë ar tullë teldavë Valinórenna; ar yáressë tultúlleryë or i oronti rómenna ar entulleryë as nosserya ambor ar nandannar. Eryë i faratar ulundor ar aicë úvanimoron, ar e melë roccor ar ronyar; ar ilyë aldar e melë, ar sina castallo Oromë ná estaina Aldaron, ar Sindainen Tauron. Nahar ëa i essë roccoryava, ninquë Anaressë, ar silma lómessë. Valaróma i essë alta rombaryava i harya i róma ve ambarónë Anaro carnissë, var ve maica aicacálë hyarila i lumbor. Or ilyë rombar nosseryo sa né hlarina taussen i Yavanna empannë Valinóressë; an entassë Oromë saitanë nosserya ar lamneryar roitan i úvanimor Melcoro. Indis Oromëo ná Vana; eryë nessa lá

onómerya Yavanna. Ilyë lóti tuiar yan e vanta ar pantar yan e tirë tiennar; ar ilyë aiwi lirir lúmessë tulierya.

maira 'strong' (PE XII, 70 L), comparative *e ná maira no...* lit. 'he is strong under...'), *laumë* here in the meaning of 'on the contrary', *faratar* 'hunter' (SPAR-), *casta* 'cause, motive, ultimate reason' (PE XII, 43 R: *kasta*), *aicacálë* 'lightning' (*aica* + *cálë*), *empannë* 'planted' (from the *Koivieneni Sentence*), *saita-* 'teach' (coined by H. Fauskanger), *yan* 'when' (PE XIV, 59)

These are the names of the Valar and the Valier, and here is told in brief their likenesses, such as the Eldar beheld them in Aman. But fair and noble as were the forms in which they were manifest to the Children of Ilúvatar, they were but a veil upon their beauty and their power. And if little is here said of all that the Eldar once knew, that is as nothing compared with their true being, which goes back into regions and ages far beyond our thought. Among them Nine were of chief power and reverence; but one is removed from their number, and Eight remain, the Aratar, the High Ones of Arda: Manwë and Varda, Ulmo, Yavanna and Aulë, Mandos, Nienna, and Oromë. Though Manwë is their King and holds their allegiance under Eru, in majesty they are peers, surpassing beyond compare all others, whether of the Valar and the Maiar, or of any other order that Ilúvatar has sent into Eä.

Sinë nar i essi Valaiva ar Valieiva, ar sinomë *sintavë* ná quetina pa cantantar i né ceninë Eldainen Amanessë. Mal melimë ar *artë* ve ner cantar *apantainë* Valainen Híennar Ilúvataro, tië ner eressë fanar or vanimienta ar valanta. Ar mai *tittavë* ná quetina sinomë pa ilya i Eldar istaner yáressë, sin ëa ve *únat* anwa *eälantanna* i utúlië ménallon ar *yéllon* pella nauselma. Imíca Valar Nertë haryaner héra aranië ar *artassë*; mal er ettultaina ná nótientallo, ar Otso termarir, i Aratar Ardo: Manwë ar Varda, Ulmo, Yavanna ar Aulë, Mandos, Nienna, ar Oromë. Mai Manwë ná Aranenta ar e vala cavië Eruo, turientassë Aratar nar *lárë*, ornorala ilyë *nyandor*, Valar tambë Maiar, var etya hereno i Eru tultanë Eäna.

sintavë 'shortly' (*sinta* + *-vë*), *pa*, *pá* 'touching, as regards, concerning' (VT 44:26), *arta* 'noble', *apanta-* 'open, reveal, show, display' (PE XII, 34 L), *vanimië* 'beauty (n.)', *tittavë* 'little (adv.)', *únat* here: 'nothing' (*ú* + *nat*), *eälantanna* 'to their being', *yéllon* 'from the *yéni*', *artassë* 'reverence, nobility', *ettulta-* 'send away', *cavië* 'bow, make obeisance' (H. Fauskanger: verb **cav-* "bow, make obeisance": this is a phonological updating of *caw-* in Tolkien's early *Qenya Lexicon* (QL:45). Tolkien later decided that intervocalic *w* becomes *v* in Quenya, but since we do assume that our updated form **cav-* represents older *caw-*, the nasal-infixed past tense is **canwë*), *lára* 'flat, *equal', *nyando* 'other' (PE XIV, 55)

OF THE MAIAR MAIARON

With the Valar came other spirits whose being also began

before the World, of the same order as the Valar but of less degree. These are the Maiar, the people of the Valar, and their servants and helpers. Their number is not known to the Elves, and few have names in any of the tongues of the Children of Ilúvatar; for though it is otherwise in Aman, in Middle-earth the Maiar have seldom appeared in form visible to Elves and Men.

As i Valar tuller vára fëar yava ëala yando yestanë epë i Ambar, óvëa hereno ve i Valar nó mis tyelleo. Sinë nar i Maiar, i nossë Valaron, ar núrontar ar restalequentar. Nótenta umë istaina Eldain, ar úlimbë haryar essi mi minë lambion Hínion Iluvataro; an írë sa ëa mai lá Amanessë, Endoressë i Maiar úrimbavë atánië caressë cénima Eldain ar Firyain.

tuller 'came' (*tul-* 'come'), *vára* 'other' (PE XII, 100L), *yava* 'whose' (adv., rel.) from PPQ, *yestanë* 'began' (*yesta-* 'begin' from PPQ), *óvëa* 'alike' (from PPQ) here: same, *mis* 'less' (PE 14:80), *tyelleo* 'of grade' here: of degree, *núrontar* 'their servants' (*núro+nta+r*), *restalequentar* 'their helpers' where *restalequen* have meaning helper: *resta+lë+quen* (*resta-* 'aid', 'help' (v.) from PPQ, *restalë* (n.), *-quen* 'person, man'), *umë* *istaina* 'is not known', *Eldain* 'to the Elves', *úlimbë* 'not many' here; few, *úrimbavë* 'seldom, not often' (*ú-rimba-vë*), *atanië* 'have showed, have appeared' (*tana-* 'show'), *caressë* 'in form' (*carë* 'form (n.)'), *cénima* 'visible'

Chief among the Maiar of Valinor whose names are remembered in the histories of the Elder Days are Ilmarë, the

handmaid of Varda, and Eönwë, the banner-bearer and herald of Manwë, whose might in arms is surpassed by none in Arda. But of all the Maiar Ossë and Uinen are best known to the Children of Ilúvatar.

Turco imíca i Maiar Valinoreo yava essi nar istaina quentassen Anyárë Auri nar Ilmarë, i vendë Vardo, ar Eönwë, i tulwecolindo ar tercáno Manweo, yava taura rancussë ná palpaina úquen Ardassë. Nó ilyë Maiaron Ossë ar Uinen nar ammára istaina Hínain Iluvataro.

tulwecolindo 'banner-bearer' (*tulwë* 'standard' + *colindo* 'bearer'); *ammára* 'the best' (*an* + *mára* 'good')

Ossë is a vassal of Ulmo, and he is master of the seas that wash the shores of Middle-earth. He does not go in the deeps, but loves the coasts and the isles, and rejoices in the winds of Manwë; for in storm he delights, and laughs amid the roaring of the waves. His spouse is Uinen, the Lady of the Seas, whose hair lies spread through all waters under sky. All creatures she loves that live in the salt streams, and all weeds that grow there; to her mariners cry, for she can lay calm upon the waves, restraining the wildness of Ossë. The Númenóreans lived long in her protection, and held her in reverence equal to the Valar.

Ossë ëa veuro Ulmo, ar eryë ëa heru ëarion ya poitar i falassi

Endoreo. Lá leryaryë tumnassen, nó meliryë i ollor ar i toli, ar alcarya i súri Manweo; an raumossë valderyë, ar lala imíca i rávëa falmaron. Vesserya ná Uinen, Heri Eärion, yava loxë caita palyalë terë ilyë neni nu vilya. Ilyë onnar meliryë ya marer celumessen singwa, ar ilyë äaruiler ya olë tanomë; nyényë senna ciryamor, an poleryë serë quildë falmannar, avaleryala i vercalë Osseo. Númenorelië marnë andavë varyaleryassë, ar hempë së aistassë vë Valar.

poitar 'cleanse' here: wash from PPQ, *alcarya* 'glorify' from PPQ, *palyalë* 'spread', *singwa* 'salt' (QQ 83R), *tanomë* 'there', *nyényë* 'weeping', *serë* 'rest' here: lay, *quildë* 'quiet', *avaleryala* 'restraining' (*avalerya-* 'bind, make fast, restrain, deprive of liberty' VT41:6), *vercalë* 'wildness' (*verca* 'wild' + *lë*), *andavë* 'long (adv.)', *varyalryaessë* 'in her protection' (*varya-* 'protect', *varyalë* (n.) 'protection'), *hempë* 'held' (*hep-* 'hold' from PPQ), *aistassë* 'in reverence' (*aista* 'reverence, honour' QQ34L)

Melkor hated the Sea, for he could not subdue it. It is said that in the making of Arda he endeavoured to draw Ossë to his allegiance, promising to him all the realm and power of Ulmo, if he would serve him. So it was that long ago there arose great tumults in the sea that wrought ruin to the lands. But Uinen, at the prayer of Aulë, restrained Ossë and brought him before Ulmo; and he was pardoned and returned to his allegiance, to which he has remained faithful. For the most part; for the

delight in violence has never wholly departed from him, and at times he will rage in his wilfulness without any command from Ulmo his lord. Therefore those who dwell by the sea or go up in ships may love him, but they do not trust him.

Melcor tenvë i Eär, an lá polleryë tures. Sa ëa quetina ya caralessë Ardava merneryë tucë Ossë voronwieryanna, quetala ya antuvaryes ilya i aranië ar vala Ulmova, ai meriryë veuya së. Sië nes i andavë yá tanomë rónanë velicë úserë ëaressë ya canta atalanta nórennar. Nó Uinen, sé i hyermë Aulëo, avaleryanë Ossë ar colles epë Ulmo; ar neryë apsenaina ar pellë voronwieryanna, yanna elemieryë voronwa. An anolë ranta; an i valdalë ormessë illú aqua avanië sello, ar sé lúmi ormecariryë nirwesseryë ú caneo minë Ulmollo, herurya. Sië tanë i nortar harë i ëar var lelyar ama ciryassen cé meles, nó lá estelyantë so.

tenvë pa.t. *tev-* 'hate', *tures* 'control it', *quetina* p.p. 'said', *caralessë* 'in the making' (*car-* 'make'+*a+lë* locative ending), *voronwieryanna* 'to his allegiance' (*voronwië* 'allegiance, faithfulness'), *veuya* 'serve' from PPQ, *rónanë* 'arose' (*róna-* 'arise' QQ 80 R), *úserë* 'not peace', *atalanta* 'ruin' (isolated from *atalantëa* 'ruinous'), *hyermë* 'prayer' from PPQ, *avaleryanë* 'restrained', *apsenaina* 'pardoned' (*apsenië* 'pardon, forgiveness'), *elemieryë* 'he has remained' (*lemya-* 'remain'), *anolë* 'most' (*an* + *olë* 'much'), *illú* 'never' ('no-time', *il-* 'un' + *lú* 'time'), *ormecariryë* 'he rage' (*ormecar-* 'rage'), *nirwesseryë* 'in his wilfulness' (**nirwa* 'wilfull', **nirwë* 'wilfulness'), *ú caneo* 'without command' (*can-* 'command, order (v.)'), *norta-* 'dwell' from PPQ, *cé* 'maybe'

from PPQ (VT42:34), *estelyantë* 'they trust' (*estalya-* probably means 'trust (v.)')

Melian was the name of a Maia who served both Vána and Estë; she dwelt long in Lórien, tending the trees that flower in the gardens of Irmo, ere she came to Middle-earth. Nightingales sang about her wherever she went.

Melian né i essë Maio ya veuyanë yúyo Vána ar Estë; nortaneryë andavë Lóriendessë, varyala i aldar ya lóttë tarwassen Irmo, epë tulleryë Endorena. Lómelindi lirner pá se massë lelyaneryë.

man 'who', *veuyanë* 'served' (*veuya-* to serve from PPQ), *nortaneryë* 'she dwelt' (*norta-* to dwell from PPQ), *andavë* 'long (adv.)' (*anda+vë*), *varyala* 'protecting' present active participle, *tarwassen* 'in gardens' (*tarwa* garden PE XIII 87R), *lómelindi* 'nightingales', *lirner* 'pl. sang' (*lir-* to sing), *pá* 'touching, as regards, concerning' (VT 44:26)

Wisest of the Maiar was Olórin. He too dwelt in Lórien, but his ways took him often to the house of Nienna, and of her he learned pity and patience.

Assaila Maiaron né Olórin. Yando nortaneryë Lóriendessë, nó tieryar nentes rimbavë coanna Niennava, ar sello nolyaneryë órava ar perendië.

assaila 'wisest' superlative from *saila* (*an+saila*); *rimbavë* 'often, frequently' (*rimba + vë*); *nolyaneryë* 'he learned' (*nolya-* to learn (ÑGOL) from PPQ); *órava* 'mercy' here: pity; *perendië* 'patience' (QQ 73R);

Of Melian much is told in the Quenta Silmarillion. But of

Olórin that tale does not speak; for though he loved the Elves, he walked among them unseen, or in form as one of them, and they did not know whence came the fair visions or the promptings of wisdom that he put into their hearts. In later days he was the friend of all the Children of Ilúvatar, and took pity on their sorrows; and those who listened to him awoke from despair and put away the imaginations of darkness.

Meliano olë ëa nyarnë mí Quenta Silmarillion. Nó Olórin tana quenta lá quetë; an írë melleryë i Eldar, vantaneryë imíca të úcénima, var venwessë ve minë teo, ar lá istanentë yallo tullë i vanimë olóri var lussaler nóleo ya panyaryë órentannar. Mi telwa auri neryë i nildo ilyë i Hínion Iluvataro, ar nentë órava or nyérenta; ar tanë man lastaner sonna coivaner angayassello ar panyar oa nausi mornieo.

olë 'much'; *úcénima* 'unseen'; *venwessë* 'in shape' here: in form; *yallo* 'whence' from PPQ; *lussaler* 'whispers' (*lussa-* 'whisper' + *lë*) instead of promptings; *angayassello* 'from misery' here: from despair.

OF THE ENEMIES COTUMORON

Last of all is set the name of Melkor, He who arises in Might. But that name he has forfeited; and the Noldor, who among the Elves suffered most from his malice, will not utter it, and

they name him Morgoth, the Dark Enemy of the World. Great might was given to him by Ilúvatar, and he was coeval with Manwë. In the powers and knowledge of all the other Valar he had part, but he turned them to evil purposes, and squandered his strength in violence and tyranny. For he coveted Arda and all that was in it, desiring the kingship of Manwë and dominion over the realms of his peers.

Mettassë ilyo ëa i essë Melcoro. Mal esserya ná vanwa, ar i Noldor i Eldaron nainanë anolya ulcuryallo, lá merir queta i essë ar estantë Moringotto. Ilúvatar antanë velicë taura sen ve Manwen. Antanero vala ar nolwë ve ilyë Valarin, nan yuhtaneryë annar ulcan, taurerya ná vanwa ormen ar narcien. Mereneryë Arda ar ilyëo i sanna engë Arnaturino Manwëo ar máhano or natinen Valaron.

mal 'but' (VT43:23), *anolya* 'most' (*an* + *olya*) *olya* 'much' (adj.) -PE14:80; *Moringotto* 'Black Foe', Sindarin *Morgoth*, the oldest form is said to have been *Moriñgotho* (MR:194); **yuhta-* (employ) (from N inf *iuiitho* '*employ') found in PPQ; *Arnaturin* (*arna* + *turin*) 'kingship';

From splendour he fell through arrogance to contempt for all things save himself, a spirit wasteful and pitiless. Understanding he turned to subtlety in perverting to his own will all that he would use, until he became a liar without shame. He began with the desire of

Light, but when he could not possess it for himself alone, he descended through fire and wrath into a great burning, down into Darkness. And darkness he used most in his evil works upon Arda, and filled it with fear for all living things.

Alcarello lantanes ter arta yaiwenna ilye natin enga sewë, fairë alacarinëa ar alócama. Handë ahyanyë finienna ilvoronyala nírán ilyo i së mernë yuhtanë, tenna ahyaneryë alalcarëa hurmossë. Yessessë merneryë i Cala, nan íre së lá aryas eressë véran, vantaneryë terë nárë ar ormë velicë úrenna, undu mornienna. Ar mornië yuhtaneryë anolye ulca carmeryessë Ardanna, ar quanterye caurenen ilyë cuinala onnar.

handë 'knowledge, understanding, intelligence' (KHAN; *Ilvoronyala* (*il-voron-ya-la*) 'not-faith-making';

Yet so great was the power of his uprising that in ages forgotten he contended with Manwë and all the Valar, and through long years in Arda held dominion over most of the lands of the Earth. But he was not alone. For of the Maiar many were drawn to his splendour in the days of his greatness, and remained in that allegiance down into his darkness; and others he corrupted afterwards to his service with lies and treacherous gifts. Dreadful among these spirits were the

Valaraukar, the scourges of fire that in Middle-earth were called the Balrogs, demons of terror.

Ananta san velicë taura seo amorto ne alenyalda oiressë ohtaneryë as Manwë ar ilyë Valar, ar ter yéni Ardassë hemperyë túrë or velicë ranta nórion Cemenó. Nan neryë lá eressë. I Maiaron limbë sacanë alcareryënen aurissën veliceryeo, ar erintë i vórimassë undo mornieryanna; ar nyador vartyaneryanna huruinen ar lissi annainen. Rúcime mica i fairi né Valaraukar, i raccor nárëo i Endoresse estanë in *Belryg*, raucor osseo.

Quetta Sindarinessë: minë "Balrog", neldë "Belryg".

alenyalda 'forgotten' (*al-enyal-da*); *Nyador* 'others' PE XIV str. 55; **hep* 'keep' from PPQ

Among those of his servants that have names the greatest was that spirit whom the Eldar called Sauron, or Gorthaur the Cruel. In his beginning he was of the Maiar of Aulë, and he remained mighty in the lore of that people. In all the deeds of Melkor the Morgoth upon Arda, in his vast works and in the deceits of his cunning, Sauron had a part, and was only less evil than his master in that for long he served another and not himself. But in after years he rose like a shadow of Morgoth and a ghost of his malice, and walked behind him on the same

ruinous path down into the Void.

Imíca sinë hildirya i haryar essi ammeletya né tana fairë i ná estaina Eldainen Sauron, var Nwalca *Gorthaur*. Mi yesseryassë enges imíca Maiar Aulëo, ar *ernes* meletya nólessë sina liëva. Ilya carmassen Melcoro - *Morgoth* - Ardassë, ilya palani úcaressen ar hurussen tanweryo, Sauron haryanë tirterya, ar enges minyavë ulca nó herurya sinassë sa andavë e né hildi *várava*, ar lá *ihtova*. Mal *apalúmë* Sauron ortanë ve huinë Melcoro ar ve fairë ulcuryo, ar vantanes hilyala se atalantëa tiessë nún Cúmana.

Quettar Sindarinessë: Gorthaur ar Morgoth.

ernes 'remained', [Fauskanger:] "**er-*'remain', verb (LT1:269; given in the form *erin* and glossed "remains"; *erin* would have to mean "I remain" in Tolkien's later Quenya, if this word is to be adapted.)."; *vára* 'other' (PE XII, 100), *ihto* 'himself' < early *ikto* 'self' (PE XIV, 54); *apalúmë* 'after-time; later, in after days';

HERE ENDS THE VALAQUENTA
SINOMË ËA METTA VALAQUENTO

DODATEK A

Valaquenta w tłumaczeniu Adaneth
(nowy polski przekład)

Uwaga! Zachowano podział na strony w oryginalnego wydania angielskiego.

[strona 27]

VALAQUENTA

Opis Valarów i Maiarów stosownie do wiedzy Eldarów

Na początku Eru, Jedyny, w języku elfów zwany Ilúvatarem, ze swych myśli uczynił Ainurów, a oni wyśpiewali przed nim wielką Muzykę. W Muzyce wzięły początek świat, gdyż Ilúvatar sprawił, że pieśń Ainurów stała się widzialna, i ujrzeli ją, niczym w ciemnościach światło. A wielu spośród nich zachwyciło się jej pięknem i historią, która jak w wizji zaczęła się rozwijać przed ich oczyma. Zatem Ilúvatar obdarzył ich wizję Istnieniem i umieścił ją pośród Pustki, i posłał Tajemny Ogień, by płonął w sercu świata, i nazwał świat *Eä*.

Wtedy Ainurowie, którzy tego pragnęli, powstali i wstąpili w świat u początków Czasu. Zadaniem ich było osiągnięcie pełni wizji, jaką wcześniej ujrzeli. Długo trudzili się w rozległych ponad pojęcie elfów i ludzi regionach *Eä*, aż w wyznaczonym czasie powstała Arda, Królestwo Ziemi. Wówczas Ainurowie przybrali ziemskie szaty i zstąpili na nią, i na niej zamieszkali.

O Valarach

Wielkich spośród tych duchów elfy nazywają Valarami, Potęgami Ardy, a ludzie często zwali ich bogami. Jest siedmiu Moźnych Valarów i siedem Valier, Królowych Valarów. Oto ich imiona, jak brzmiały w mowie elfów używanej w Valinorze, choć w językach elfów Śródziemia noszą oni inne miana, a ludzie także zwą ich rozmaicie. Imiona Moźnych wymienione w należnym porządku brzmią: Manwë, Ulmo, Aulë, Oromë, Mandos, Lórien i Tulkas. Imiona Królowych to Varda, Yavanna, Nienna, Estë, Vairë, Vána i Nessa. Melkora nie zalicza się już w poczet Valarów, a imienia jego na ziemi nie wypowiada nikt.

Manwë i Melkor w myśli Ilúvatara byli braćmi. Melkor najpotężniejszym był na początku spośród Ainurów, którzy weszli w Świat, lecz Manwë najdroższy jest Ilúvatarowi i najlepiej rozumie jego zamiary. Jego to wyznaczono, by został pierwszym spośród Królów, gdy wypełni się czas: panem królestwa Ardy i władcą wszystkiego, co ją zamieszkuje. Radością jego w obrębie Ardy jest wiatr i obłoki, i cała przestrzeń powietrza od wysokości po głębokość, od najdalszych granic Zastony, co Arde spowija, aż po muskające trawę wietrzyki. Nosi przydomek Súlimo, Pan Oddechu Ardy. Miłuje wszelakie szybkie w locie ptactwo o silnych skrzydłach, a ono spełnia jego rozkazy.

Wraz z Manwem zamieszkuje Varda, Pani Gwiazd, znająca całą przestrzeń Eä. Piękności jej nie wyrażą słowa ludzi ni elfów, gdyż na obliczu jej wciąż jeszcze lśni światło Ilúvatara i w świetle jest jej radość i jej moc. Z głębokości Eä przybyła ku pomocy Manwemu, gdyż znała Melkora nim jeszcze wyśpiewano Muzykę i gardziła nim, on zaś jej nienawidził i obawiał się jej bardziej niż jakiegokolwiek stworzenia Eru. Manwë i Varda rozstają się rzadko, a przebywają w Valinorze. Siedziby ich wznoszą się ponad granicą wiecznych śniegów na Oiolossë, najwyższym szczycie Taniquetil, najwyższej ze wszystkich gór ziemi. Gdy Manwë wstępuje na tron i w dal spogląda, a Varda jest u jego boku, widzi on więcej niż dostrzegają oczy innych, czy to przez mgłę, czy przez ciemność, czy przez wielkie przestrzenie morza. A Varda, gdy jest przy niej Manwë, wyraźniej niż inni słyszy głosy wznoszące się pomiędzy wschodem a zachodem z dolin i z wzgórz, i z ciemnych miejsc, które Melkor uczynił na ziemi. Spośród wszystkich zamieszkujących świat Potęg to Vardę elfy darzą największym szacunkiem i miłością. Zwą ją Elbereth i wzywają jej imienia w spowitym cieniem Śródziemi, a o wschodzie gwiazd wychwalają ją w pieśni.

Ulmo jest Panem Wód. Jest samotny i nigdzie nie zamieszkuje na dłużej, lecz według swej woli przemieszcza się we wszystkich głębokich wodach, na ziemi i pod nią. Potęgą ustępuje jedynie Manwemu i był jego najbliższym przyjacielem nim powstał Valinor. Później rzadko przybywał na narady Valarów, chyba że debatowano nad bardzo istotnymi sprawami. Myśl jego ogarnia bowiem całą Arde

i nie potrzebuje on miejsca, gdzie mógłby odpocząć. Nie lubi także chodzić po ziemi i rzadko przybiera ciało na wzór swych towarzyszy. Gdyby ujrzali go Dzieci Ilúvatara, ogarnąłby je straszliwy lęk, gdyż straszliwy jest Pan Morza, kiedy powstaje niczym wysoka fala, co uderza w ląd. Ciemny hełm jego zdobi morska piana, a zbroja lśni srebrem przechodzącym w szarozieloność wód. I choć głośno brzmią trąby Manwego, to głos Ulma głęboki jest głębią oceanów, którą oglądał tylko on sam.

Lecz Ulmo miłuje elfów i ludzi, i nigdy ich nie opuścił, nawet gdy inni Valarowie odwrócili się od nich w gniewie. Podpływa czasami, niewidzialny, ku brzegom Śródziemia lub nawet zapuszcza się daleko w głąb lądu wpływając głęboko w fiordy i zatoki, i gra na Ulumúri, wielkich rogach sporządzonych z białych muszli, a kto raz usłyszy jego muzykę, na zawsze już będzie ją słyszał w swym sercu i tęsknota za morzem nie opuści go nigdy. Do mieszkańców Śródziemia Ulmo przemawia najczęściej głosem słyszonym jedynie w muzyce wód, gdyż wszystkie morza, jeziora, źródła i źródła są pod jego władaniem. Elfy mawiają, że duch Ulma płynie jak krew w żyłach świata. W ten sposób Ulmo uzyskuje wiadomości o wszelkich potrzebach i smutkach Ardy, nawet z miejsc głębokich, które bez jego pomocy pozostałyby przed Manwem ukryte.

Moc Aulego niewiele mniejsza jest od mocy Ulma. Władca on całą substancją Ardy i na początku wiele pracował wraz z Manwem i Ulmem - jego dziełem było kształtowanie wszelkich lądów. Jest kowalem i mistrzem wszelkich rzemiosł, a radością są mu dzieła zręcznych rąk, nawet niewielkie, na równi ze wspaniałymi budowlami dawnych czasów. Do niego należą drogie kamienie ukryte w głębinach ziemi i złoto, co pięknie lśni w dłoni, a także ściany górskich łańcuchów i skaliste dna mórz. Najwięcej nauczyli się od niego Noldorowie, gdyż zawsze był ich przyjacielem. Melkor zazdrościł Aulemu, gdyż byli do siebie najbardziej podobni w potęgze i w sposobie myślenia, i długo ze sobą walczyli. Melkor wciąż psuł i niszczył dzieła Aulego, a Aulë do znużenia porządkował nietad i zamęt stworzony przez Melkora. Obaj pragnęli sami tworzyć rzeczy nowe, o jakich nikt inny nie pomyślał, obaj radowali się, gdy zręczność ich zasługiwała na pochwałę. Lecz Aulë wytrwał w wierności Eru i wszystkie swe dzieła poddawał jego woli,

a innym nie zazdrościł ich dokonań, lecz prosił o radę i dzielił się swoją wiedzą. Duch Melkora zaś wypalił się w zawistnej nienawiści, aż na koniec stał się niezdolny do stworzenia czegokolwiek. Potrafił jedynie przedrzeźniać to, co stworzyli inni, a jeśli tylko mógł, niszczył ich dzieła.

Yavanna, Dawczyni Owoców, jest małżonką Aulego. Miłuje ona wszystko, co wyrasta z ziemi i umysł jej zajmuje wszelka roślinność, od wielkich jak wieże drzew pradawnych lasów do porastającego kamienie mchu i niewidocznych roślinek pleśni. Spośród Królowych Valarów Yavanna cieszy się szacunkiem niewiele mniejszym niż Varda. Przybrana w ciało kobiety jest wysoka i nosi zieloną szatę, lecz czasem ukazuje się w innych postaciach. Niektórzy widzieli, jak niczym drzewo stała pod niebem. Koroną było jej słońce, z gałęzek rosa spływała złotem na nieurodzajną ziemię, a gdzie spadła, tam zieleniło się zboże. Drzewo korzeniami sięgało aż ku wodom Ulma, a wichry Manwego przemawiały w jego listowiu. Yavannę zwa także w języku Eldarów Kementári, Królową Ziemi.

Fëanturi, władający nad duchami, są braćmi, a zwa ich najczęściej imionami Mandos i Lórien. Są to naprawdę nazwy ich siedzib, a prawdziwe ich imiona brzmią Námo i Irmo.

Starszy z braci, Námo, zamieszkuje w Mandosie, za zachodzie Valinoru. Jego opiece podlegają Domy Umartłych i on to zwołuje duchy tych, co polegli. O niczym nie zapomina i zna wszystkie rzeczy, które nie wydarzyły się jeszcze, prócz tych jedynie, które wciąż pozostają w wolności Ilúvatara. On także ogłasza wyroki Valarów, lecz wypowiada je jedynie na rozkaz Manwego. Za małżonkę ma Vairë Tkaczkę, która wszystkie wydarzenia, jakie zdarzyły się w Czasie, uwiecznia na swych tkaninach i przybiera nimi sale Mandosu, co z upływem wieków ciągle się rozrastają.

Młodszy z braci, Irmo, jest panem wizji i snów. Jego ogrody w Lórien w krainie Valarów najpiękniejsze są ze wszystkich miejsc na ziemi i wiele przebywa w nich duchów. Żoną jego jest Estë, łagodnie lecząca zranienia i zmęczenie. Nosi szare szaty, a darem jej jest odpoczynek. Za dnia nie wychodzi, lecz śpi na wyspie na ocienionym drzewami jeziorze Lórellin. Wszyscy mieszkańcy Valinoru czerpią orzeźwienie ze zdrojów Irmego i Estë, a sami Valarowie często przychodzą do Lórien,

by znaleźć tam odpoczynek i ulgę w dźwiganiu brzemienia Ardy.

Nienna potężniejsza jest niż Estë. Jest siostrą Fëanturich i zamieszkuje sama. Zna dobrze smutek, gdyż opłakuje każdą ranę zadaną Ardzie przez skażenie Melkora. Gdy Ainurowie śpiewali, żal jej był tak wielki, że pieśń jej na długo przed zakończeniem Muzyki przeszła w lament i tak żałoba wplotła się w świat, nim jeszcze zaistniał. Lecz Nienna nie płacze nad sobą, a słuchając jej nauczyć się można litości i wytrwałej nadziei. Siedziba jej leży na zachodzie Zachodu, na granicy świata, i Nienna rzadko odwiedza miasto Valimar, gdzie wszystko jest radością. Zachodzi raczej do sal Mandosa, które blisko są jej domu, i wzywają jej oczekujący w Mandosie, gdyż przynosi ich duszom siłę, a żal obraca w mądrość. Okna jej pałacu wychodzą na zewnątrz, poza mury świata.

Tulkas jest najsilniejszy i najwięcej dokonał bohaterskich czynów. Zwą go Astaldo, Waleczny. Na Ardę przybył jako ostatni, niosąc pomoc Valarom w pierwszych bitwach przeciwko Melkorowi. Radością jego są zmagania i próby sił. Nie dosiada wierzchowca, gdyż potrafi biegać szybciej niż każde inne stworzenie i nie ulega zmęczeniu. Włosy i brodę ma złote, cerę rumianą, jako broni używa własnych rąk. Nie troszczy się o przeszłość i przyszłość, a rady jego nie należą do cennych, lecz przyjaciół swych nie zawodzi. Żoną jest mu Nessa, siostra Oromego, zwinna i szybka w biegu. Lubi sarny, jelenie i wszelką płową zwierzynę - jeśli wychodzi poza miasto, zwierzęta podążają za nią niczym orszak, lecz w biegu szybsza jest niż one, gdy mknie jak strzała, a włosy rozwiewa jej wiatr. Jej radością jest taniec i często tańczy na wiecznie zielonych murawach Valimaru.

Potężny jest Oromë, mniej może silny niż Tulkas, lecz straszliwszy w gniewie, gdyż Tulkas śmieje się zawsze, czy to w sportowych, czy w wojennych zmaganiach. W bitwach stoczonych zanim elfy przyszły na świat Tulkas roześmiał się nawet stając twarzą w twarz z Melkorem. Oromë pokochał krainy Śródziemia, opuścił je niechętnie i do Valinoru przybył jako ostatni, a w dawnych czasach często powracał przez góry, wiodąc swą drużynę ku równinom i wzgórzom wschodu. Poluje na potwory i złośliwe bestie, a jest miłośnikiem koni i psów. Kocha także wszystkie drzewa i dlatego zwą go Aldaron, w mowie Sindarów Tauron, Pan Lasów. Jego wierzchowiec nosi imię Nahar,

w słońcu biały, nocą lśni srebrem. Wspaniały róg Oromego to Valaróma, a brzmienie jego niczym wschód słońca w czerwieni lub jak błyskawica, gdy rozdziera zasłonę chmur. Dźwięk jego ponad granie wszystkich rogów w lasach, które w Valinorze wyhodowała Yavanna - tam Oromë ćwiczy swą drużynę i zwierzęta w pościgach za złymi stworami Melkora. Małżonką Oromego jest Vána, Wiecznie Młoda, młodsza siostra Yavanny. Gdzie przejdzie, wyrastają roślinki, gdzie spojrzy, otwierają się kwiaty, a nadejście jej ptaki obwieszczają swym śpiewem.

Takie są imiona Valarów i Valier, i tak pokrótce opisano ich wygląd zgodnie z tym, co Eldarowie ujrzeli w Amanie. Lecz chociaż piękną i szlachetną przybierali postać ukazując się Dzieciom Ilúvatara, wygląd ten jest dla nich zaledwie zasłoną skrywającą prawdziwe ich piękno i moc. I chociaż przedstawiono tu jedynie niewielką część wiedzy posiadanej niegdyś przez Eldarów, wszystko to jest niczym wobec prawdziwej istoty Valarów, wywodzącej się z miejsc i czasów przekraczających naszą zdolność pojmowania. Wśród nich potęgą i dostojeństwem wyróżniło się Dziewięcioro, lecz jeden został spośród nich wykluczony, Ośmioro pozostało Aratarów, Szlachetnych Ardy: Manwë i Varda, Ulmo, Yavanna i Aulë, Mandos, Nienna oraz Oromë. Manwë jest ich królem i w posłuszeństwie dla Eru są mu poddani, jednak majestatem równi są sobie, przerastając ponad wszelką miarę wszystkich pozostałych, Valarów i Maiarów, i wszelkie inne stworzenia, jakie Ilúvatar posłał, by żyły w Eä.

O Maiarach

Wraz z Valarami nadeszły inne starsze niż istnienie Świata duchy, tej samej co Valarowie istoty, lecz pomniejszego rodzaju. Są to Maiarowie, lud Valarów, ich słudzy i pomocnicy. Elfy nie znają ich liczby, a tylko nieliczni noszą imiona w językach Dzieci Ilúvatara, gdyż, choć w Amanie jest inaczej, w Śródziemiu Maiarowie rzadko ukazywali się w postaci widzialnej dla elfów i ludzi.

Najważniejszymi spośród Maiarów, których imiona zachowano w opowieściach z Dawnych Dni są Ilmarë, służąca Vardzie, oraz Eönwë, chorąży i herold Manwego, któremu nikt w Ardzie nie dorównał potęgą w boju. Lecz Dzieci Ilúvatara najlepiej ze wszystkich Maiarów poznały Ossego i Uinen.

Ossë jest poddanym Ulma. Panuje nad morzami obmywającymi brzegi Śródziemia. Na głębokie wody się nie zapuszcza, lecz lubi wybrzeża i wysepki, i raduje się wichrami Manwego, a zachwyty znajduje w burzach i śmiech jego brzmi wśród ryczących fal. Żoną jego jest Uinen, Pani Mórz, a włosy jej rozpościerają się we wszystkich wodach pod niebem. Miłuje wszystkie stworzenia słonych wód i wszelkie rosnące w morzach rośliny. Jej to wzywają marynarze, gdyż potrafi uspokoić wzburzone fale, powstrzymując Ossego, który jest nieujarzmiony. Númenórejczycy długo żyli pod jej opieką i darzyli ją szacunkiem na równi z Valarami.

Melkor nienawidził Morza, gdyż nie zdołał go sobie podporządkować. Opowiadają, że gdy powstawała Arda Melkor próbował przeciągnąć Ossego na swoją służbę, obiecując mu, gdyby się zgodził, królestwo i panowanie Ulma. Dlatego też dawno temu morza wzburzyły się wielce, przynosząc zniszczenie lądom. Lecz Uinen na prośbę Aulego powstrzymała Ossego i przywiodła go przed Ulma, i uzyskał przebaczenie wracając na poprzednią służbę, której pozostaje wierny. Zazwyczaj pozostaje, gdyż nie opuściło go całkowicie upodobanie do okazywania nieposkromionego gniewu i czasem sroży się bez rozkazu Ulma, swego pana, i potrafi rozszaleć się samowolnie. Dlatego też ci, co mieszkają nad brzegami mórz lub odbywają wyprawy na statkach nie ufają Ossemu, choć darzą go miłością.

Melian, jedna z Maiarów służących i Vánie, i Estë, przed przybyciem do Śródziemia długo zamieszkiwała w Lórien, otaczając troską drzewa, co kwitły w ogrodach Irma, a gdziekolwiek skierowała kroki, słowiki otaczały ją śpiewem.

Olórin najmądrszym był z Maiarów. On także zamieszkiwał w Lórien, lecz często zaglądał do siedziby Nienny, ucząc się od niej litości i cierpliwości.

W „Quenta Silmarillion” o Melian powiedziano wiele, lecz na temat Olórina opowieść ta milczy: choć darzył elfy miłością, chadzał wśród nich niewidzialny lub przybierając postać jednego z nich, więc elfy nie wiedziały, skąd pochodzą piękne wizje i mądre wskazówki, jakimi napełniał ich serca. W późniejszych dniach stał się przyjacielem wszystkich Dzieci Ilúvatara i litował się nad przepętniającym je smutkiem, a kto go słuchał, ten powstawał z rozpacz i odrzucał wizje ciemności.

O Nieprzyjaciółach

Melkor wymieniany jest jako ostatni. Imię jego oznacza „Ten, który z Mocą powstaje”, lecz imię to utracił i nie wypowiadają go Noldorowie, którzy ze wszystkich elfów najwięcej cierpieli przez złośliwość Melkora. Zwał go Morgoth, Ciemny Nieprzyjaciel Świata. Ilúvatar obdarował go wielką mocą na równi z Manwem, a dzielił także potęgę i mądrość wszystkich innych Valarów, lecz darów użył dla złych celów i w przemocy oraz w tyranii roztrwonił swą siłę, bowiem pragnąc władzy królewskiej na wzór Manwego i prawa zwierzchnictwa nad swymi braćmi chciał zagarnąć dla siebie Arde i wszystko, co na niej istnieje.

Od wspaniałości przez arogancję doszedł do pogardy dla wszystkich prócz siebie samego, stając się duchem niszczącym i bezlitosnym. Zrozumienie przemienił w podstępność, by podporządkować swej woli wszystkich, których mógł wykorzystać, stając się w końcu bezwstydnym kłamcą. Pierwotnie pragnął Światła, lecz nie mogąc zatrzymać go wyłącznie dla siebie, w ogniu i gniewie zstąpił w straszliwą pozołę, ku Ciemności. W złośliwych działaniach na Ardzie posługiwał się głównie ciemnością, napętlając świat przerażeniem wszelkich żyjących stworzeń.

A powstał z mocą tak potężną, że w czasach niepamiętnych zmagał się z Manwem i wszystkimi Valarami, i przez długie lata Ardy utrzymywał pod swym panowaniem większość lądów na Ziemi. Nie był jednak sam, gdyż wielu Maiarów przyciągnęła wspaniałość Melkora w dniach jego wielkości i ci pozostali mu poddani, gdy zstąpił w ciemność. Innych zdeprawował później, wabiąc ich na swą służbę kłamstwem i zdradliwymi darami. Z takich duchów najstraszliwsze były Valaraukar, plaga ognia, w Śródziemiu zwane Balrogami, demonami przerażenia.

Spomiędzy nazywanych imionami sług Melkora największy był duch, którego Eldarowie zwali Sauronem lub Gorthaurem Okrutnym. Pierwotnie był Maiarem Aulego i wyróżniał się ze swego ludu szczególnie wielką wiedzą. Sauron brał udział we wszystkich popełnionych na Ardzie czynach Melkora Morgotha, w jego knowaniach i zwodzeniu, i w tym jedynie lepszy był od swego pana, że długi czas jemu służył, nie sobie. Lecz w latach późniejszych sam powstał jako cień Morgotha i widmo jego złośliwości, i podążał tą samą zgubną ścieżką ku Pustce.

TU KOŃCZY SIĘ VALAQUENTA

DODATEK B

Fragment *Valaquenty*
w tłumaczeniu Thorstena Renka
(na język sindariński)

Uwaga! Podział na strony według oryginalnego wydania angielskiego (patrz Dodatek A). Thorsten Renk przełożył tekst Valaquenty we fragmentach: do części poświęconej Ulmo oraz fragment części poświęconej Oromemu.

[strona 27]

PENNAS BELAIN

Pennas Belain a Maiar ben ist in-edhil

Ne cheriad Eru, i nan lam in-gelydh estannen Ilúvatar, agor in Ainur na nauth îñ, ar agorer lind veleg asson. Nan lind hen Amar heriannen; an Ilúvatar agor thiad i lind Ainur ar han cennir sui galad di vôr. Ar rim mell gant dîn main ar 'obennas dîn i cennir herio ar sirio sui ned ôl. Ar Ilúvatar agor i ôl thenid ar han peniant nan gaw, ar i naur thurin peniannen nan enedh Amar; ar sa estannen Eä.

In Ainur in anirner han eriasser ar minnanner Amar ne cheriad e-lú; ar i vudas dîn tangadad i ôl i cennir. Anann mudasser min airdh Eä in toer athan noeth in-edhil ar in-edain na lû Arda, arnad Ceven, coren. Ar thianner min hammad Ceven ar dadvennir ar ennas dorthanner.

O Belain

I melig i faer hin in edhil estar i Valar, belain Arda, ar i chaew edain hain estad in sui Eru. I chîr Valar odog; ar in Valier, odog berith i-melain. Sin enith dîn nan lam in-gelydh i bennen mi Dor-Rodyn, nan in edhil o Ennorath ú-iuithar in enith hin, ar edain annar assain enith rim.

In enith i-mrennyn: Sulgon, Guiar, Belegol, Tauron, Gurfannor, Olfannor ar Enner; in enith i-merith: Elbereth, Ivanneth, Nienor, Îdh, Gwîr, Banwen ar Dineth.

Morgoth ú-'ononnen i-Melain ar i eneth dîn u-bennen bo Ceven.

Min nauth Ilúvatar, Sulgon ar Morgoth muindyr. I athor in Ainur i tholer na Ceven ne cheriad Morgoth, dan Sulgon ammell e-hain an Ilúvatar ar henia ammaer in Ainur. E estannen, min bathred e-lû, i arachir vain: hîr en-ardh Arda ar caun i phain i chuiar ennas. Mi Arda e melant i hûl ar i foen, ar min erdh en-gwelu bain, uin daen nan ndýr dyfn, uin edrain annoer en-Esgal Arda nan 'wist min thâr. E Súlimo estannen, Hîr i-Thûl Arda. In aew gelig bain, garel rovail vill, e mêl, ar sai telir ar ledhiar ben innas dîn.

Sulgon gonortha Elbereth, hiril i-ngeil, ma ista in erdh bain Eä. Ammain e - ú-trenarnen nan bith edain egor edhil; an i galad Ilúvatar cuia min nîf dîn. Calad tûr dîn ar glass dîn. Ed uin nuir Eä se toll nan dulu Sulgon; an se ista o Morgoth io i echaded e-lind ar ú-vell hon, ar e fuiant hen, ar gostant hen athan Eruchin bain. Sulgon ar Elbereth uireb godref, ar dorthar mi Nôr Rodyn. Thaim dîn bo Amon Uilos, bo Oiolossë, i varad ammrând Taniquetil, athond in-eryd bo Ceven. Ir Sulgon eria archam dîn ennas ar ethîr, ae Elbereth godhartha hon, cên chaeron athan hin bain, trî vith, ar trî dhúath, ar thar-chên daurath Aear. Ar ae Sulgon godhartha hen, Elbereth lathra lim athan 'law bain i nellad i-laim canel o amrún na annûn, uin emyn ar i thym, ar uin haid vyrn cerin na Vorgoth bo Ceven. I-phin velig bain i ndorthar mi amar hen in edhil melir Elbereth athan Belain bain. Elbereth hen estar, ar nallar eneth dîn e dúath Ennor, ar han amorthar na 'lîr ir in elin eriar.

Guiar i Chîr i-Nîn. So ereb. Ú-northa anann mi vin sad, dan revia be iest dîn min nîn nuir bain bo Ceven egor nu Ceven. So beleg aphadol Sulgon, ar nu gared Dôr Rodyn so mellon ammell hon; dan ab i lû hen ú-vant ned lui rim nan huid Belain, ereb 'nin athrabith velig. An hêb Arda bân mi nauth dîn,

[strona 29]

ar ú-moe sad en-îdh asson. Ú-vêl baded bo dalaf, ar ú-thiatha ned lui rim na 'raw ben Belain bain. Ae in Eruchîn hon tirianner sai pant e-gost dhaur; an i eriad Aran Aear gaer, sui emyn en-nen orthol norel nan dalf, na thôl vorn amloth en-falf ar hemmaid i-thincyrf míriel gelebrin dad nan gwath galen. Idh rym Sulgon brui, dan lam Guiar nûr sui aearon nûr cennen na ho ereb.

[strona 31]

Oromë hîr veleg. Tulkas ammel, dan Oromë angaer na rûth; dan Tulkas gladha mi deilien egor mi nagor, ar na nîf Morgoth so gladhant mi neigor ab in Edhel ennin. Oromë melant Ennorath ar so hain gwannant ú-anírol paded, ar taul na vedui na Valannor; ar rem ned eraid ioer, so ebant na 'rûven erin eryd ah athol go i rim hún nan emyn ar telaith. So fara úannath ar levain dhely, ar so mêl i 'ovannas idh-rych ar rÿn; ar so mêl i ngelaid bain, ar min in-enith hún Aldaron, ar i Sindar hon estar Tauron, Hîr Toer. Nahar i eneth roch dîn, fain di aur, ar hílol sui geleb di vôr.